

JEAN-PAUL SARTRE

ÖZGÜRLÜK YOLLARI 1

AKIL ÇAĞI

ROMAN

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
GÜLSEREN DEVRİM

Can Yayınları: 727

Les chemins de la liberté. L'âge de raison, Jean-Paul Sartre

© Editions Gallimard, 1938

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1994

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti.
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: 1996

6. basım: Kasım 2009

Bu kitabın 6. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Erkal Yavi

Kapak düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Gülay Yıldız

Düzeltilti: S. Asaf Taneri

Kapak baskı: Çetin Ofset

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-693-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Jean-Paul Sartre
ÖZGÜRLÜK YOLLARI 1
AKIL ÇAĞI

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
GÜLSEREN DEVRİM

CAN YAYINLARI

**JEAN-PAUL SARTRE'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
DİĞER KİTAPLARI**

BULANTI / *roman*

DUVAR / *öykü*

SÖZCÜKLER / *otobiyografi*

YAŞANMAYAN ZAMAN (Özgürlük Yolları 2) / *roman*

AYDINLAR ÜZERİNE / *deneme*

YIKILIŞ (Özgürlük Yolları 3) / *roman*

EDEBİYAT NEDİR / *deneme*

Jean-Paul Sartre, 1905'te Paris'te doğdu. École Normale Supérieure'de (Yüksek Öğretmen Okulu) Raymond Aron, Maurice Merleau-Ponty, Simone Weil, Claude Levi-Strauss gibi geleceğin ünlü yazar ve düşünürleriyle tanıştı. Öğrencilik yıllarında Simone de Beauvoir ile başlayan birlikteliği yaşamı boyunca sürdü. Le Havre'da öğretmenlik yaptığı 1938 yılında, sonradan geliştireceği birçok felsefi konuya yer veren *Bulantı* adlı romanını yayımladı. Felsefe alanındaki asıl yeteneğini, 1943'te *Varlık ve Hiçlik* adlı kitabında ortaya koydu. Bireyin özgürlüğünün felsefi savunusundan sonra toplumsal sorumluluk konusuna yöneldi ve 1945-49 arasında *Özgürlük Yolları* adlı dört ciltlik romanını kaleme aldı. İnsanı eylem içinde en iyi gösterecek türün tiyatro olduğuna karar vererek, *Sinekler*, *Gizli Oturum*, *Kirli Eller*, *Şeytan ve Yüce Tanrı*, *Nekrasov* ve *Altona Mahpusları* gibi oyunlar yazdı. Bu arada Simone de Beauvoir ile birlikte kurup yönettikleri *Les Temps Modernes* dergisinde birçok yazısı yayımlandı. Kendine özgü Marksizm anlayışını, 1960'ta *Diyalektik Aklın Eleştirisi* adlı yapıtında ortaya koydu. 1964'te değer görüldüğü Nobel Edebiyat Ödülü'nü reddetti. 20. yüzyılın en etkili düşünürlerinden biri olan Sartre, bireyin kökten özgürlüğünü vurgulayan varoluşçuluğun sözcülüğünü üstlendi, romanları ve oyunları ile dünya görüşünü çok geniş bir kitleye aktardı. 1960'lardan sonra olgunlaştırdığı özgün Marksist anlayışıyla, Fransa'nın güncel siyasal olayları içinde etkin rol aldı. 1980'de Paris'te ölen Sartre'ın cenazesine 25 binden fazla kişi katıldı.

Gülseren Devrim, 1928'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Kız Lisesi'ni, ardından İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1960'lı yıllardan başlayarak pek çok çeviri yaptı. Jean-Paul Sartre'ın *Özgürlük Yolları* üçlemesi, Jean Cormier'nin *Che Guevara* biyografisi, Mihail Şolohov'un *Vatan İçin Dövüştüler*, Alexander Soljenitsin'in *Matrikona'nın Evi*, Nathalie Sarraute'un *Çocukluk*, Emmanuel Berl'in *Atilla'dan Timur'a Avrupa ve Asya*, Gao Xingjian'ın *Ruh Dağı* ve *Yalnız Bir Adamın Kitabı* başlıklı kitapları başta olmak üzere birçok önemli yapıtı dilimize kazandırdı.

I

Vercingetorix Sokağı'nın ortasında, irikıyım bir adam Mathieu'yü kolundan yakaladı; karşı kaldırımında bir polis geziniyordu.

"Bana biraz para ver patron, karnım aç."

Birbirine yakın gözleri, kalın dudakları vardı; şarap kokuyordu. Mathieu, "Acıktın mı, yoksa susadın mı?" dedi.

Adam güçlülükle homurdandı:

"Yemin ederim doğru söylüyorum, yemin ederim..."

Mathieu cebinde bir on santim bulmuştu:

"Sen bilirsin," dedi, "laf olsun, diye söyledim."

Parayı verdi. Adam duvara yaslanarak, "Bu yaptığın," dedi, "iyi bir şey senin... Ben de sana Tanrı'dan çok büyük bir şey isteyeceğim. Bil bakalım, ne isteyeceğim?"

İkisi de düşündüler; Mathieu, "Ne istersen," dedi.

"Eh, öyleyse ben de senin mutluluğuna dua ederim. İşte bu kadar..."

Bir iş başarmışçasına güldü. Polisin yanlarına geldiğini gören Mathieu, adam için ürktü.

"Haydi bakalım," dedi, "eyvallah!"

Uzaklaşmaya davrandı, ama adam tekrar yakaladı. Peltek peltek, "Mutluluk dilemekle olmaz yani," dedi. "Bu kadarı yetmez..."

"Ya daha ne olacak?"

"Sana bir şey vermek isterdim..."

Polis, "Dilencilik yaptığın için seni deliğe tıkacağım," dedi.

Pembe yanaklı, gepegeç bir adamdı; sert görünmeye çalışıyordu. Gene de güvensiz bir sesle, devam etti:

"Yarım saattir gelip geçeni rahatsız ediyorsun."

Mathieu telaşla, "Dilenmiyor," dedi. "konuşuyorduk."

Polis omuz silkti, yürüdü. Sarhoş kaygı verecek şekilde sallanıyordu; polisi bile pek fark etmemişti.

"Sana ne vereceğimi buldum. Bir İspanyol pulu vereceğim."

Cebinden üç köşe yeşil bir karton parçası çıkardı ve Mathieu'ye uzattı. Mathieu okudu:

“C.N.T. Diario Confederal. Ejemplares 2. France. Anarşist Sendikalistler Komitesi, 41 Belleville Sokağı Paris.” Adresin alt tarafına bir pul yapıştırılmıştı. Pul da yeşildi, Madrid damgasını taşıyordu. Mathieu elini uzattı:

“Teşekkür ederim.”

“Ama dikkat et,” dedi adam. Öfkelenmiş gibiydi...

“Bu... Bu Madrid... Ya!”

Mathieu baktı, adamın heyecanlı bir hali vardı. Düşündüklerini söyleyebilmek için kendini zorladığı belliydi. Vazgeçti, yeniden, “Madrid,” dedi.

“Evet.”

“Oraya gitmek istiyordum, yemin ederim. Ama olmadı işte... Ayarlayamadım.”

Birden kapanmıştı. “Dur!” dedi. Parmağını ağır ağır pulun üzerinde gezdirdi:

“Oldu. Artık alabilirsin.”

Mathieu iki-üç adım yürümüşken adam gene seslendi:

“Hey!”

“Ne var?” dedi Mathieu. Adam uzaktan on santimi gösteriyordu:

“İneğin biri bana bir onluk tosladı. Gel sana bir rom ısmarlayayım.”

“Yok! Başka bir akşam.”

Mathieu, içinde belirsiz bir buruklukla uzaklaştı. Yaşamında, herkesle birlikte sokaklarda, barlarda sürüttüğü, önüne gelenle kahdeh tokuşturduğu bir dönem olmuştu. Ama o fasıl çoktan kapanmıştı; bu çeşit numaralar artık ona hiçbir şey ifade etmiyordu. Gü-lünçtü bu... İspanya'ya gidip dövüşmeye can attığı da olmuştu. Mathieu adımlarını sıklaştırdı; canı sıkılarak, “Aslında birbirimize diyeceğimiz bir şey yoktu,” diye düşündü. Cebinden yeşil kartonu çıkardı: “Madrid'den geliyor, ama ona gönderilmemiş, herhalde biri vermiştir. Bana vermeden önce Madrid'den geliyor, diye pulu kaç kez okşadı.” Adamın yüzünü ve pula bakarken gözlerinde beliren anlamı hatırlıyordu: Bir tutku ifadesiydi bu... Yürümeye devam ederken Mathieu de pula baktı, sonra karton parçasını cebine koydu. Bir tren düdüğünü öttürdü ve Mathieu içinden, “ihtiyarladım ben,” diye geçirdi.

Saat onu yirmi beş geçiyordu, vakti vardı. Küçük mavi evin önünden durmadan, başını çevirmeden geçti, ama gözünün ucuyla bakmıştı. Madame Duffet'ninkinden başka bütün pencereler karanlıktı. Marcelle sokak kapısını açacak zaman bulamamıştı: Asma cibinlikli karyolaya doğru eğilmiş, erkeksi hareketlerle annesinin yorganını düzeltiyordu. Mathieu düşünceliydi: “29'una kadar beş

yüz frank, günde aşağı yukarı otuz frank eder. Altından nasıl kal-
kacağım?” Geri döndü ve yürüdü.

Madame Duffet'nin odasında ışık sönmüştü. Birkaç saniye sonra Marcelle'in penceresi aydınlandı; Mathieu karşıya geçti ve yeni ayakkabılarının ses çıkarmasından korkarak dikkatle bakka-
lın önünden yürüdü. Kapı aralıktı; usulca itti, kanat gıcırdayarak açıldı: “Çarşambaya biraz yağ getirip şu menteşeleri yağlayayım.” İçeri girdi, kapıyı kapadı, karanlıkta ayakkabılarını çıkardı. Merdi-
ven de gıcırdayordu; Mathieu, ayakkabıları elinde, usul usul çıkı-
yor, her basamakta adımını atmadan ayağının ucuyla önünü yoklu-
yordu: “Ne komedi,” diye düşündü.

O daha sahanlığa varmadan Marcelle kapıyı açmıştı. Odasın-
dan pembe, süsen kokulu bir buhar süzüldü, merdivene doğru ya-
yıldı. Yeşil gömleğini giymişti. Arkasından vuran ışıktaki Mathieu,
onun yumuşak ve etli kalçalarının yuvarlaklığını gördü. İçeri girdi,
kapıyı kapadı; bu odaya her girişinde ona, dev bir deniz böceğinin
kabuğuna giriyormuş gibi gelirdi. Marcelle kapıyı kilitledi. Mat-
hieu duvardaki gömme dolabı açtı, ayakkabılarını içine koydu.
Sonra Marcelle'e baktı ve işlerin yolunda gitmediğini anladı.

Alçak sesle, “Ne var?” diye sordu. “Kötü bir şey mi oldu?”

Marcelle alçak sesle, “Yo, hayır,” dedi. “Sende ne var, ne yok?”

“Hiç, parasızım! Üst tarafı iyi işte...”

Kızı boynundan, dudaklarından öptü. Teni amber kokuyordu,
ağzı tütün. Mathieu soyunurken Marcelle yatağın kenarına oturdu,
dikkatle bacaklarına bakıyordu.

Mathieu, “Bu da ne?” diye sordu.

Ocağın üzerinde o güne kadar görmediği bir fotoğraf duruyor-
du. Yaklaşıp baktı ve utangaç, ama dik bakışlı, erkek halli, zayıf bir
genç kız gördü. Üzerinde uzun bir erkek ceketini, ayağında düz, ka-
palı ayakkabılar vardı.

Marcelle başını kaldırmadan, “Benim,” dedi.

Mathieu döndü; Marcelle'in gömleği kalçalarına kadar sıyrıl-
mıştı; öne eğilmişti; Mathieu, onun iri göğüslerinin gömleğinin alt-
tında titrediğini fark etti.

“Nereden buldun bunu?”

“Eski albümlerden birinde. 928 yazında çektiirmişim.”

Mathieu ceketini dikkatle katladı ve ayakkabılarının yanına
koydu. Sordu:

“Aile resimlerine bakarak zaman geçiriyorsun, desene...”

“Hayır, ama nedense bugün canım eski günlere ait bir şeyler
görmek istedi. Henüz seninle tanışmadığımız, daha sağlam, sağlıklı-
lı olduğum günlerde nasılmışım, görmek istedim. Versene şunu.”

Mathieu resmi uzattı, kız sert bir hareketle, koparırcasına aldı. Mathieu yatağın üzerine, kızın yanına oturdu. Marcelle irkildi, usulca uzaklaştı. Anlamsız bir gülüşle resme bakıyordu.

“Ne tatsızmışım,” dedi.

Resimdeki genç kız bir bahçe duvarının demir parmaklığına yaslanmıştı. Dimdik duruyordu, dudakları aralıktı. Herhalde o da aynı batıcı açık sözlülük, aynı dengesiz cüretle, “Ne tatsızım,” diyordu. Yalnızca o daha genç ve çok daha zayıftı.

Marcelle başını salladı.

“Tatsız ya,” dedi. “Tatsız! Bu resmi Luxembourg’da eczacı okulundan bir oğlan çekmişti. Üzerimdeki ceketi görüyor musun? O gün satın almıştım. Bir sonraki pazar Fontainebleau’da şenlik vardı. Hey Tanrım!”

Mutlaka bir şey vardı: Hareketleri hiçbir zaman bu kadar sert, sesi bu kadar kırıncı, bu kadar erkeksi olmamıştı. Yatağın kenarında, çırılçıplakken olduğundan çok daha iç gıcıklayıcı, savunmasız, oturuyordu; bu her şeyi pembe olan odanın ortasında iri hatlı bir Çin vazosu gibiydi. Bedeninden o kışkırtıcı koku yükselirken sert, erkek sesiyle konuştuğunu duymak insanı şaşırtıyor, üzüyordu. Mathieu onu omuzlarından yakalayarak kendine doğru çekti:

“Geçmiş günleri mi özlüyorsun?”

Marcelle kuru bir sesle, “Hayır,” dedi. “O günleri değil. Yalnızca o günlerde hayalini kurduğum yaşamı özlüyorum.”

Genç kız üniversitede kimya öğrencisiydi. Sonra hastalanmıştı. Mathieu, “Beni mi suçluyor yoksa,” diye düşündü. Bir soru sormak için ağzını açtı, ama kızın gözlerini görerek sustu. Marcelle, yüzünde gergin, kederli anlamlarla hâlâ resme bakıyordu.

“Şişmanlamışım, değil mi?”

“Evet.”

Omuz silkti, fotoğrafı yatağın üzerine fırlattı. Mathieu, “Gerçekten, ne şanssızlık,” diye düşündü. Yanağını öpmek istedi, Marcelle yumuşak bir hareketle onu itti. Sinirli bir gülüşle, “On yıl geçti,” dedi.

Mathieu düşünüyordu: Ona hiçbir şey veremiyorum. Haftada dört gece geliyordu; günlerini en ince ayrıntılarına kadar ona anlatır, Marcelle de ciddi, hatta biraz emreden bir tavırla akıllar, öğütler verirdi ona...

Mathieu sordu:

“Dün ne yaptın? Sokağa çıktın mı?”

Marcelle genişgüzel bir hareket yaptı.

“Hayır, yorgundum. Biraz bir şeyler okudum, ama annem ikide bir dükkâna çağırırdı, rahat bırakmadı.”

“Bugün?”

“Bugün çıktım,” dedi. “Canım biraz hava almak, iki insan yüzü görmek istedi. Gait  Sokağı’na kadar yürüdüm, iyi geldi; sonra Andr e’ye gittim.”

“G rebildin mi?”

“Evet, be  dakika. Ondan ayrıldı ımda yağmur ba lamı tı, ne biçim haziran; insanlar öyle keyifsiz görünüyorlardı ki... Bir taksiye atlayıp eve döndüm.”

Zoraki bir ilgiyle, “Ya sen?” diye sordu.

Mathieu’n n canı anlatmak istemiyordu. Ama, “D n son derslerde bulunmak için liseye gittim,” dedi. “  len Jacques’ta yemek yedim, her zamanki gibi korkunçtu. Bu sabah muhasebeye u radım. Belki biraz avans koparabilirim, diyordum; ama olmazmı . Halbuki Beauvais deyken idaredeki herifle içimi uydurmu tum... Sonra Ivich’i gördüm.”

Marcelle kaşlarını kaldırarak baktı. Mathieu ona Ivich’ten bahsetmeyi sevmiyordu. Sözünü tamamladı:

“Pek bozukt .”

“Neden?”

Marcelle’in sesi yeniden dikle mi , yüzüne düşünceli ve ciddi bir anlam gelmişti.  u anda tombul bir Do uluya ne kadar benziyordu. Mathieu yarım a ızla, “ akacak galiba,” dedi.

“Hani  alı ıyor, demi tin?”

“Eh, sözümona... Kendince  alı ıyor. Yani saatlerce, kitap önünde, kımıldamadan oturuyor. Ama bilirsin onu, tıpkı deliler gibi o da bazen, bir an gerçeği g r verir. Eylülde biyolojiyi  alı mı tı, biliyordu. Sınav iyi gidiyordu, profesörün ağzı kulaklarındaydı; sonra nasıl olduysa birden, çıplak kafalı, çirkin bir adamın karşısında oturmuş, selentereleri anlattığını fark ediverdi. Bu ona a a lılık, gülünç bir şey gibi geldi. ‘Selenterelerden bana ne? Topunun Allah belasını versin!’ diye düşündü ve dazlak kafalı herif bir daha a zından tek kelime alamadı.”

Marcelle, dalgın, “Ne tuhaf kız,” dedi.

“Neyse,” dedi Mathieu, “bu numarayı ikide bir tekrarlamaya kalkı masın da! Ama bu olmasa da başka bir delilik bulur gene.”

Bu ses tonu, bu koruyucu, ama umursamaz ton düpedüz yalan değil miydi? Sözcüklerle anlatılabilecek her şeyi söylemiyor muydu? “Zaten sözcüklerden gayrı ne var ki...”

Bir an tereddüt etti, cesareti kırılmış gibi ba ını  ne e di; Marcelle’in, onun Ivich’le ilgili duyguları konusunda bilmediği bir şey yoktu; onu sevmesine bile göz yumabilirdi. Tek istediği, Mathieu’n n Ivich’ten işte bu tonla söz etmesiydi. Mathieu kızın

sırtını okşuyordu, Marcelle'in gözkapakları ağırlaşmaya başlamıştı; onun böyle sırtını, iki kürek kemiğinin arasından ta kuyruk sokumuna kadar usul usul okşamasına dayanamazdı. Ama birden dikkildi, yüz hatları sertleşmişti. Mathieu, "Bak Marcelle," dedi. "İvich çakmış, çakmamış umurunda değil. Zaten doktorluğa benden daha yatkın olduğunu kimse söyleyemez. Hem bu yıl P.C.N.'i geçse bile, gelecek yılı atlatamaz. Daha ilk kadavrada akli başından gidecek, bir daha fakülteye adımını atmayacak. Ama bu kez tökezlerse bir çılgınlık yapar, diye korkuyorum. Çünkü bu yıl geçemezse ailesi onu bir daha üniversiteye yollamaz."

Marcelle sordu:

"Yani, nasıl bir çılgınlık, demek istiyorsun?"

Mathieu bocaladı:

"Ne bileyim..."

"Ama ben biliyorum, canım. Söylemeye dilin varmıyor, ama kalbine bir kurşun sıkıp canına kıyar diye korkuyorsun. Her ne kadar bu sence pek modası geçmiş, çok romantik bir hareket sayılırsa da... Seni duyan da kıza alıcı gözle bakmamış sanır. Cildini yakından görmedin mi hiç? Ben olsam, elimi sürmeye korkarım, yırtılır diye, öyle ince ki. Hiç böyle teni olan güzel bebekler bir kurşunla o cânım deriyi parçalamayı göze alabilirler mi? Ben kendimi, saçım başım birbirine karışmış, elimde küçük bir tabancayla bir koltuğa yığılmış kalmış tasarlayabiliyorum. Ama bu dekor, bu poz içinde o... Olmaz, olamaz! Anladın mı? Tabancalar bizim gibi katır derililer için yapılmıştır."

Çıplak kolunu Mathieu'nünkine yapıştırdı. Mathieu'nün kolu Marcelle'inkinden daha beyazdı.

"Şuraya bak! Hele benimki, kayış gibi."

Gülmeye başladı.

"Ne dersin, kalbura çevrilmek için yaratılmışım, değil mi? Bak, gözümün önüne geliyor: Sol mememin altında küçücük, yuvarlacık bir delik; düzgün, tertemiz kenarları var, kıpkırmızı! Valla-hi, hiç de çirkin olmaz hani..."

Yüksek sesle gülüyordu. Mathieu eliyle ağzını kapattı.

"Sus, ihtiyarı uyandıracaksın."

Marcelle sustu. Mathieu, "Ne kadar sinirlisin," dedi.

Marcelle yanıt vermedi. Mathieu elini yavaşça onun bacağına koyarak okşamaya başladı. Elinin altında her an ürperir gibi kımlıdayan incecik, ipek gibi tüyleriyle bu yumuşak, sıcak ete dokunmak hoşuna gidiyordu. Mathieu birden elini çekti.

"Bana bak bir dakika!"

Bir an kızın etrafı hafifçe morarmış, yorgun gözlerinde umut-

süz bir bakış yakalayarak şaşırdı.

“Neyin var senin?”

Marcelle başını çevirdi.

“Bir şeyim yok!”

Her zaman böyle olurdu: Marcelle birden kapanıverirdi. Birazdan dayanamayacak, kendini daha çok tutamayarak boşalacaktı. Onu beklemekten başka çare yoktu. Mathieu bu sessiz isyanlardan ürkerdi: Bu böcek kabuğu odada tutku ve heyecan, boğacak, öldürecek kadar bastırırdı; çünkü Madame Duffet’yi uyandırmak korkusuyla insan konuşamaz, keyfince hareket edemezdi. Mathieu ayağa kalktı, dolaba gitti ve ceketinin cebinden karton parçasını çıkardı.

“Şuna bak.”

“Bu ne bu?”

“Az önce sokakta bir adam verdi bunu. Sempatik bir adamdı, ben de ona üç kuruş para verdim.”

Marcelle kartı ilgisiz bir tavırla aldı. Mathieu’ye sanki o sokaktaki adamla aralarında bir suç ortaklığı varmış gibi geldi.

“Biliyor musun? Bu karton parçasının onun için ayrı bir önemi vardı.”

“Komünist miydi?”

“Bilmem... Bana içki ısmarlamak istedi.”

“Kabul etmedin mi?”

“Hayır.”

Marcelle heyecansız, “Neden,” diye sordu. “Belki hoşuna giderdi.”

“Yok canım,” dedi Mathieu.

Marcelle başını kaldırdı, miyop gözlerle duvardaki saate baktı.

“Ne tuhaf,” dedi. “Böyle şeyler anlattığın zaman keyfim kaçıyor. Hele bu günlerde... Senin yaşantın kaçırılmış fırsatlarla dolu Mathieu.”

“Sen buna kaçırılmış fırsat mı diyorsun?”

“Tabii. Eskiden sen böyle biriyle tanışabilmek için bahane arardın.”

Mathieu, iyi niyetle, “Belki biraz değişmişimdir,” dedi. “Sen artık ihtiyarladığımı mı düşünüyorsun?”

Marcelle kısaca, “Otuz dört yaşındasın,” dedi.

Otuz dört yaş. Mathieu, Ivich’i düşündü ve içinde bir rahatsızlık duydu.

“Öyle... Ama bu yüzden olduğunu sanmam; aslında, canım çekmedi. Anlıyor musun, günümde değildim.”

Marcelle, “Son zamanlarda gününde olduğun anlar o kadar seyrek ki,” dedi.

Mathieu alalacele, “Zaten o da keyiflenemeyecekti,” diye devam etti. “İnsan sarhoş oldu mu, hüzünlenir, ağlamaklı olur. İşte buna engel olmak istedim ben.”

Mathieu, “Söylediğim pek de doğru değil,” diye düşündü. “Böyle uzun uzadıya düşünemedim ki.” Açıkça, gerçeği söylemek istedi. Mathieu ile Marcelle birbirlerine yalan söylememeye karar vermişlerdi.

“Daha doğrusu...” dedi.

Ama Marcelle gülmeye başlamıştı. “Benim koca bebeğim,” diye söylenerek saçlarını okşarken güldüğü gibi, sessiz ve yumuşak bir fıkırdamayla gülüyordu. Ama yüzü haşındı.

“Bu sözlerinle ne kadar kendinsin,” dedi. “Duygulanmaktan nasıl da korkarsın! N’olurdu sanki? O zavallı adamla baş başa biraz dertleşebilirdin, değil mi? Ne kaybederdin?”

Mathieu, “Ne kazanırdım?” dedi.

Biraz da kendini, kendine karşı savunuyordu.

Marcelle acı acı güldü. Mathieu şaşırdı: “Bana hıncı var. Kır-mak istiyor beni.” İçinde tuhaf bir huzur vardı, azıcık şaşkın ve hatta keyifliydi, tartışmak istemiyordu.

“Bu hikâyeyi bu kadar uzatmanın anlamı yok,” dedi. “Hem adamla zaman kaybedemezdin ki, sana geliyordum.”

“Haklısın, evet çok haklısın. Bu hiç önemli bir şey değil. İnsanın canı çekmezse kendisini okşamayabilir; sonunda kendi bileceği şey, değil mi? Ama bence bu oldukça anlamlı, hatta çok anlamlı!”

Mathieu irkildi; hiç olmazsa bu kadar iğneleyici konuşmasaydı.

“Haydi canım,” dedi, “n’oluyoruz? Bu basit olayda böyle önem verilip üstünde durulacak ne buluyorsun?”

“Bak şimdi,” dedi. “Burada gene senin o ünlü ‘gerçeği görme’ teorin ortaya çıkıyor. Bu halinle insanı nasıl eğlendiriyorsun bil-sen. Sen, kendi kendini aldatmaktan öylesine korkuyorsun ki, ken-dime yalan söylememe yol açar diye, önüne dünyanın en ilginç se-rüveni serilse, başını çevirip bakamazsın.”

“Evet, öyle,” dedi Mathieu. “Bunu çoktan biliyorsun. Bütün bunlar söyleneli çok oldu.”

Onu haksız buluyordu. Bu “gerçeği görme teorisi”ni (Bu de-yimden de nefret ediyordu, ama Marcelle bir süreden beri dilinden düşürmez olmuştu; geçen yıl da bir “ivedi” lafı tutturmuş gitmişti: Sözcükler onda bir mevsimden çok dayanmazdı), bu gerçeği görme kuramını ikisi birden bulmuşlardı, varsa sorumluluğu ikisinin-di, aşklarının anlamı, derinliği de bu ortaklıktaydı. Mathieu, Mar-celle’e karşı olan sorumluluğunu kabullendiği zaman yalnızlık fik-rinden; bir zamanlar baş edilemez çekiciliği ve canlılığıyla ikide bir

benliğinin ta derinlerine dalıveren o biraz karanlık, belirsiz, biraz korkak yalnızlık fikrinden vazgeçmeyi göze almıştı. Marcelle'i ancak gerçeğin ta kendisi olduğu zaman sevebilirdi: Marcelle onun gerçeği gören gözü, arkadaşı, akıl hocası ve yargılayan vicdandı.

"Kendime yalan söylersem, sana da yalan söylemiş olurum, ki buna katlanamam."

"Evet," dedi.

İnanmış görünmüyordu.

"Ama inanmış görünmüyorsun?"

Gevşek bir sesle, "İnanıyorum," dedi.

"Kendi kendime yalan söylediğimi mi sanıyorsun?"

"Hayır.. Daha doğrusu, bilmiyorum. İnsan hali bu. Ama sanmıyorum. Yalnız, ne düşünüyorum, biliyor musun? Sen kendini kısırlaştırmakla meşgulsün, sevgilim. Bugün uzun uzun düşündüm bunu. Ya! Evet, sende her şey tertemiz, pırl pırl, düzenli, sanki sabun kokuyorsun; etüvden çıkmış gibisin. Yararsız ya da kararsız, kuşku verici, mide bulandıran en ufak şey yok sende. Öldürücü bir şey bu. Yok, sakın bunu benim için yaptığını söyleme: Ben yalnızca bir aracım, sende kendi kendini didikleme, kendi kendini öğrenme ihtirası var."

Mathieu şaşırmıştı. Marcelle çoğu zaman haşındı; her an tetikte, kendini savunmaya, hatta bazen saldırmaya hazır olurdu ve eğer Mathieu bir meselede kendisiyle aynı fikirde olmazsa Marcelle onun kendisine hükmetmeye kalktığını sanırdı. Ama bu rahatsız etmek, kırmak, yaralamak isteği onda çok seyrek gördüğü bir şeydi. Sonra, şu yatağın üzerine fırlatılan resim, vardı... Marcelle'in yüzüne kaygıyla karışık, bir merakla baktı: Daha konuşmaya karar vermiş görünmüyordu. Kısaca, "Kendimi tanımak pek de eğlenceli, meraklı bir şey olmasa gerek," dedi.

"Biliyorum," dedi Marcelle. "Bu bir amaç değil zaten, bir yöntem. Kendi kendinden kurtulmak için yapıyorsun bunu: Kendini seyretmek, kendini teraziye vurmak için: Bu senin en sevdiğin yöntem. Kendine baktığın zaman, baktığın 'sen'in sen olmadığını, aslında bu senin zaten var olmadığını tasarlıyorsun. Evet, aslında senin istediğin bu: bir hiç olmak, daha doğrusu, hiçbir şey olmamak."

Mathieu ağır ağır tekrarladı:

"Hiçbir şey olmamak... Hayır. Yanlış! Bu değil, ben... Dinle bak: Ben... Ben, yalnızca kendim olmak, kendime dayanmak istiyorum."

"Evet. Özgür olmak. Sonuna kadar özgür olmak. Senin günahın bu işte."

"Bu bir günah değil," dedi. Mathieu. "Baska... Başka ne isteyebilir ki insan?"

Sinirlenmişti: Bütün bunları yüz kez anlatmış, açıklamıştı Marcelle'e ve o, Mathieu'nün bu konuda ne kadar duyarlı olduğunu çok iyi bilirdi.

"Eğer varlığımı kendi egemenliğim altına alamazsam, yaşamak çok anlamsız bir şey olur.."

Marcelle alaylı bir gülüşle, "Evet evet," dedi. "Dedim ya, senin günahın bu diye..."

Mathieu, "Kurnaz görünmeye kalkıştığı zaman sinirime dokunuyor," diye düşündü, ama düşüncesinden pişmanlık duyarak yumuşak bir sesle, "Bu bir günah değil," dedi. "Ben böyleyim, anladın mı?"

"Madem bu bir günah değil; o halde ötekiler, bütün öbür insanlar niçin senin gibi değil?"

"Ötekiler de benim gibidir; yalnızca, öyle olduklarının farkında değiller."

Marcelle artık gülmüyordu, dudaklarının kenarında acı ve umutsuz bir çizgi belirmişti.

"Ben o kadar özgür olmayı istemiyorum."

Mathieu kızın öne doğru eğilmiş ensesine baktı, kendini huzursuz hissediyordu: Onunla birlikte olduğu zaman hep bu anlamsız, yararsız pişmanlıklar aralarına giriyordu. Birden, kendini hiçbir zaman Marcelle'in yerine koymamış olduğunu düşündü: "Bahsettiğim, her dakika sözünü ettiğim, erkeklerin, sağlam ve sağlıklı erkeklerin özgürlüğü," dedi kendi kendine. Elini kızın ensesine koydu ve onun, şimdiden biraz gevşemiş, yumuşak cildini parmaklarıyla sıktı.

"Marcelle! Üzgün müsün?"

Ona şaşkın gözlerle baktı.

"Hayır!"

Sustular. Mathieu parmaklarının ucuyla mutluydu. Yalnızca parmaklarının ucuyla. Eli ağır ağır Marcelle'in sırtından aşağı doğru indi, Marcelle'in gözleri kapanıyordu; siyah uzun kirpiklerini gördü. Kendine doğru çekti: Şu anda tam onu canı çekmiyordu, bu daha çok kızın haşin ve erkeksi iradesinin, güneş karşısındaki bir buz parçası gibi eridiğini görmek isteğiydi. Marcelle başını Mathieu'nün omzuna bırakmıştı. Mathieu onun esmer cildini çok yakınında gördü, yüzünde mavimsi, yorgun lekeler vardı. "Tanrım! İhtiyarlıyor artık," diye düşündü. Ve kendinin de artık ihtiyarladığını hatırladı. Kızın üzerine hırsla abandı; kendini de, onu da unutmak istiyordu. Ama sevişirlerken kendini kaybetmiyordu artık. Çoktan beri. Dudaklarından öptü: Güzeldi dudakları, dolgun ve diri. Marcelle usulca arkaya doğru kaymış, yatağın üzerine uzanmış-

tı, bitkin, yarı baygın, gözleri kapalıydı. Mathieu kalktı, pantolonunu, gömleğini çıkardı, yatağın ayakucuna koydu, sonra kızın yanına yattı. Ama o kollarını başının altına çaprazlamış, gözleri sonuna kadar açık, tavana bakıyordu.

“Marcelle,” diye seslendi.

Yanıt vermedi. kötü şeyler düşünüyormuş gibi bir hali vardı, sonra birden doğruldu. Mathieu de doğrulmuş, yatağın kenarına oturmuştu, çıplaklığını duymaktan rahatsızdı.

Kararlı bir sesle, “Artık ne olduğunu söyleyeceksin bana,” dedi.

“Hiçbir şey yok.”

Sevgiyle, “Var,” dedi. “Seni üzen bir şey var Marcelle, biz bir-birimizden hiçbir şey saklamazdık, değil mi?”

“Söylememin bir yararı olmayacak. Yalnızca üzüleceksin ve elinden hiçbir şey gelmeyecek.”

Usulca saçlarını okşayarak, “Olsun, söyle,” dedi.

“Ne diyeyim? Olan oldu bir kere.”

“Ne? Olan ne?”

“İşte... Olan oldu dedim.”

Mathieu yüzünü buruşturdu, “Emin misin?”

“Eminim. Yoksa telaşlanmam. İki aydır olmuyorum.”

“Allah kahretsın!”

“Bunu ta üç hafta öncesinden bana söylemeliydi,” diye düşündü. Şimdi ellerini bir yerlere koyması, elleriyle bir şeyler yapması gerekti: Piposunu doldurmalıydı mesela, ama pipo dolapta, ceketin cebindeydi. Uzandı, küçük masadan bir sigara aldı, yaktı, sonra hemen tablaya bastırdı Marcelle, “İşte şimdi biliyorsun,” dedi. “Ne yapacağız?”

“Ee... Çaresine bakacağız herhalde, değil mi?”

“Evet. Bende bir adres var.”

“Nereden buldun?”

“Andrée verdi. O gitmiş...”

“Geçen yıl kızın canına okuyan o karıyı mı söylüyorsun? En az altı hafta kendine gelemediydi. İstemem onu.”

“Ya n’olacak? Baba olmak mı istiyorsun?”

Marcelle şimdi doğrulmuş, Mathieu’den biraz uzaklaşmıştı. Yüzü sertti gene, ama erkeksi değildi. Kollarını yana bırakmıştı. Mathieu, cildinin yeşilimsi gri bir renk almış olduğunu fark etti. Pembe odada hava da pembe ve sanki ballı ballıydı, insan pembe ve ballı ballı nefes alıyordu; ama sonra bu kızın yeşilimsi gri rengi, uzak bir yerlere takılmış gözleri vardı, sanki öksürecekmiş de öksürmek istemiyormuş gibiydi.

“Bir dakika izin ver,” dedi Mathieu. “Hemen böyle konuşma. Düşünelim bakalım.”

Marcelle'in elleri birden titremeye başlamıştı; sesinde beklenmedik bir titreyişle, “Senin düşünmene gerek yok,” dedi.

Başını Mathieu'den yana çevirmiş, ona bakıyordu. Erkeğin omuzlarına, kollarındaki kaslara, göğsüne bakıyordu, sonra gözlerini aşağıya doğru indirdi. Şaşmış gibiydi. Mathieu birden kıpkırmızı oldu, bacak bacak üstüne atarak saklandı.

Marcelle, “Senin yapabileceğin hiçbir şey yok,” diye tekrarladı. Acı bir alayla sözü tamamladı:

“Nihayet, bu bir kadın işidir.”

Dudakları bu son kelimelerin üzerine sımsıkı kapandı; mor ışıltılı bir kırmızıya boyanmış bu dudaklar, kül rengi yüzü kanlı dişleriyle yemek, yutmak isteyen bir iri, vahşi böcek gibiydi. “Gururu kırıldı,” diye düşündü Mathieu, “ve benden nefret ediyor.” Birden kusma ihtiyacı duyarak sarardı. Oda bir anda o ballı, pembe buharan boşalıvermişti sanki, eşyalar arasında elle tutulamaz bir boşluk, bir sonsuzluk vardı... Mathieu, “Bunu ona ben yaptım,” diye düşündü. Ve o pembe ışıklı lamba, madeni parıltısıyla ayna, duvardaki saat, koltuk, kapağı yarı aralık dolap, hepsi, hepsi ona şu anda korkunç, acımasız bir çarkın dişleri gibi göründü: Bu çarkı birileri kurmuştu ve o çark bir kere kurulunca artık durmak bilmeyen bir gramofon plağı gibi amaçsız dönüşüne devam ediyordu. Mathieu silkin-di, bu uğursuz ve buruk havadan kurtulmak istiyordu. Marcelle kırmıldamamıştı; hâlâ Mathieu'nün kasıklarına, orada bir çocuğunki kadar suçsuz ve yumuşak görünen o suçlu esmerliğe bakıyordu. Mathieu şimdi onun avazı çıktığı kadar bağırarak, keyfince, hıçkırarak hıçkırarak ağlamak isteğiyle kıvrandığını biliyordu, ama Madame Duffet'yi uyandırmak korkusuyla susmak zorundaydı. Birden onu belinden yakalayarak kendine çekti. Kız, omzuna yaslanarak bir an çırpındı, ama ağlamıyordu, yalnızca iç çekti. Kendine tanıyabildiği hak bu kadardı işte: birkaç saniyelik, sessiz sedasız bir fırtına.

Başını kaldırdığı zaman, yüzü durgundu. Kararlı bir sesle, “Affet, canım,” dedi. “Biraz boşalmaya, rahatlamaya ihtiyacım vardı: Sabahtan beri kendimi tuta tuta o kadar bunaldım ki. Senin hiç suçun yok bunda.”

“Beni suçlayabilirsin,” dedi Mathieu. “Hakkın var. Kendimle övünemem doğrusu. İlk kezdir ki... Allah kahretsin, ne haksızlık! Ben bir bok yiyorum, cezasını sen çekiyorsun. Neyse, n'apalım, şimdi söyle bana, o kadın nerede oturuyor?”

“Morère Sokağı 14 numarada. Acayip bir kadınmış.”

“Zannederim. Seni Andrée'nin yolladığını mı söyleyeceksin?”

“Evet. Dört yüz frank alıyormuş.” Marcelle aceleyle ekledi:

“Dediklerine göre, bu pek de pahalı bir tarife sayılmazmış.”

Mathieu, “Evet,” dedi. “Anlıyorum, bu kadın bizim için bir fırsat sayılır.”

Kendini yeni nişanlanmış bir delikanlı çocuk kadar beceriksiz buluyordu. Bir kabahat yapmış ve bu kabahati unutturmak için suçlu suçlu sırtan, upuzun ve çırılçıplak bir acemi çocuk. Ama kabahatini unutturamazdı: Orada, beyaz, etsiz kalçaları; beyaz, biraz tıkız, ama güçlü bacakları ve su götürmez çıplaklığıyla oradaydı. Bu kaba, çirkin bir korkulu rüyadan başka bir şey değildi: “Onun yerinde olsam, bu et yığını paramparça ederdim,” diye düşündü.

“Ama işte bu yüzden güvenemiyorum,” dedi. “Bana çok ucuz geliyor.”

“Daha iyi ya,” dedi Marcelle. “Ucuz olduğu daha iyi ya. Tam dört yüz frangım var benim de. Terziye verecektim, ama terzi bekleyebilir.” Sonra, kendini inandırmak ister gibi ekledi: Hem, biliyor musun, onun bu işi, o beş kuruş ister gibi üç bin, beş bin frank isteyen şımarık doktorlardan çok daha rahat halledeceğinden eminim. Hem, zaten başka seçeneğimiz yok.”

Mathieu, “Başka seçeneğimiz yok,” diye tekrarladı. “Ne zaman gideceksin?”

“Yarın gece, on ikide. Yalnız gece yapıyormuş bu işi. Biraz tatsız bu, değil mi? Ama benim işime geldi, annemden dolayı tabii. Gündüzleri bir mağazada çalışıyormuş. Geceleri de hiç uyumuyor anlaşılan. Bir avludan giriliyor; bir kapının altından ışık sızıyormuş, o kapıdan girilecekmiş gece.”

“Pekâlâ,” dedi Mathieu. “Gidelim görelim bakalım.”

Marcelle şaşkınlıkla baktı.

“Delirdin mi? Seni polis zanneder, kapı dışarı eder seni. Konuşamazsın ki.”

Mathieu, “Gideceğim,” diye tekrarladı.

“Ama neden? Ne konuşacaksın onunla?”

“Gözümle görüp güven duymak istiyorum. Eğer hoşuma gitmezse yollamam seni. İhtiyar bir delinin seni gelişiğüzle doğramasını istemiyorum. Ona, beni Andrée gönderdi, başı darda olan bir arkadaş için derim; şu sırada gripten yattığı için arkadaşım gelemedi, derim...”

“E peki sonra? Diyelim ki kadını gözün tutmadı, ne yapacağız, kime gideceğim o zaman?”

“Bir-iki gün daha bekleyebiliriz herhalde. Ha? Gider Sarah ile konuşurum. Onun mutlaka bir bildiği vardır. Başka çocuk istemiyorlardı çünkü.”

Marcelle biraz rahatlamıştı, Mathieu'nün ensesini hafifçe ok-sayarak:

"Çok teşekkür ederim, sevgilim; bir şeyler becerebilecek mi-sin bilmem, ama benim için üzöldüğünü biliyorum. Benim yerime o masaya yatmayı isterdin, değil mi?"

Esmer kollarıyla boynuna sarılarak komik bir ifadeyle, "Eğer Sarah'ya sorarsan," dedi, "o da sana ihtiyar bir Yahudi karısını sa-lık verecektir."

Mathieu dudaklarını öptü, Marcelle gevşemişti.

"Sevgilim, canım..."

"Şu gömleği çıkar."

Çıkardı ve Mathieu onu yatağa doğru itti, göğüslerini okşuyor-du. Göğüslerinin, etrafı şehvetli kabarıklarla pürtük pürtük, koyu kahverengi, kocaman tepelerini avuçlarında hissetmekten zevk alıyordu. Marcelle içini çekti, iştahlı, baygın gözleri kapandı. Göz-kapakları titriyordu. Arzu, sıcak bir el gibi bir anda Mathieu'yü ya-kaladı. Sonra, birden, "Kız gebe," diye düşündü. Doğruldu. Kulak-larında hâlâ arzusun acı uğultusu cınlıyordu.

"Dinle Marcelle," dedi. "Bugün... Olmaz! İkimiz de çok yorgu-nuz. Bağışla beni!"

Marcelle uykuda gibi usulca homurdandı, sonra hızla doğrul-du, kalktı, parmaklarının ucuyla saçlarını düzelterek, "Nasıl ister-sen," dedi.

Sesi buz gibiydi. Sonra, daha yumuşak, devam etti:

"Aslında haklısın, ikimiz de çok yorgunuz, hem sinirlerimiz de bozuk. Senin yakınlığına ihtiyacım vardı, ama ben de çekiniyorum biraz."

"İş işten geçti, Marcelle," dedi Mathieu. "Başımı derde soktum bir kere. Korkacak bir şey kalmadı artık."

"Evet, biliyorum, iş işten geçti, ama nasıl anlatayım bilmem ki... Ondan değil, senden ürktüm biraz."

Mathieu kalktı.

"Pekâlâ. Gidip şu kadını göreyim."

"Yarın bana telefon edersin, değil mi?"

"Akşam seni görsem daha iyi olmaz mı? Telefonla konuşmak kolay olmuyor."

"Hayır, yarın akşam görüşemeyiz. Öbür akşam olsun, istersen..."

Mathieu gömleğini, pantolonunu giymişti. Marcelle'i gözka-paklarından öptü:

"Bana küsmedin ya?"

"Senin bir suçun yok ki. Yedi yıldan beri ilk kez oluyor bu, sana niye küseyim? Ama ya sen, sen benden tiksınmedin, değil mi? Ha?"

“Delisin...”

“Ben kendimden iğreniyorum, sanki yığın yığın yemekler yemişim de şişmişim gibi nefret ediyorum kendimden.”

Mathieu sevecenlikle, “Canım kızım,” dedi, “küçücük kızım. Sekiz gün sonra hepsini unutmuş olacaksın, söz veriyorum sana.”

Kapıyı usulca açtı ve ayakkabıları elinde, karanlıkta dışarı çıktı. Eşikte bir an dönüp baktı: Marcelle yatağın kenarına oturmuştu, gülümsedi. Ama Mathieu’ye, sanki gözlerinde dinmeyen bir kin varmış gibi geldi.

* * *

Kaskatı, bir yere takılı kalmış gibi kaskatı duran gözlerinde bir şey koptu sanki, kapaklarının altında rahatça hareket etmeye başladı. Marcelle’in bakışları üzerinde değildi artık; bakmıyordu. Gecenin karanlığına ve giysisinin kalın, koyu renkli kumaşına saklanan suçlu bedeni artık yavaş yavaş kendini güvende hissediyor, ısıyor, gevşiyor, keyifleniyordu sanki. Yağdanlığı, çarşamba günü yağdanlığı götürecekti. “Unutmayayım.” Hatırlayabilecek miydi? İşte yalnızdı artık.

Birden durdu: Hayır, gerçek değildi bu, yalnız değildi henüz. Marcelle onu bırakmamıştı, onu düşünüyordu. “Bu belayı başıma sardı,” diyordu kendi kendine, gece yatağına çiş eden bir çocuk gibi keyfince kendini bıraktı.

Bu kimsenin onu görmediği, tanımadığı ıssız sokakta, karanlıkta, boğazına kadar kalın ve koyu kumaşlara saklanmış olarak, koşar adım yürüyüp gidebilirdi; ama bu kurtulmak, uzaklaşmak demek değildi. Marcelle’in kaygılar ve haykırılamamış feryatlarla bunalan bilinci orada kalmıştı ve Mathieu de onun yanındaydı: Orada, o pembe odada, çıplak ve savunmasız, Marcelle’in bakışlarını üzerinde hissettiği andan çok daha saydam, apaçıktı şimdi. Hırsla, “Bir tek kez,” diye homurdandı. Marcelle’i inandırmak ister gibi tekrarlardı: “Yedi yılda bir kez.” Ama Marcelle inanmak istemiyordu: Odasında kalmıştı ve Mathieu’yü düşünüyordu. Orada, sessizce yargılanmak ve nefrete mahkûm olmak, bu dayanılmayacak kadar büyük bir haksızlıktı. Kendini savunamadan, hatta elleriyle karnını örterek saklanamadan... Hiç olmazsa şu anda ötekileri de aynı güçle yanında, şuracıkta hissedebilseydi. Ama Jacques’la Odette çoktan uyumuşlardı. Daniel sarhoştı mutlaka, değilse bile bütün budalalığı üstündeydi... Ivich gözünün görmediğini düşünmezdi hiçbir zaman. Belki Boris... Boris’in bilinci, ışığı zayıf, titrek bir küçük kandil gibiydi, Mathieu’yü bu kadar uzaktan pençesine

alan, büyüleyen o kıpırtısız, o dehşet verici aydınlıkla baş edemezdi. Gece, bilinçleri uyuşturmuş, örtmüştü: Mathieu Marcelle'le yalnızdı. Gece, karanlıkta, bir kadınla bir erkek...

Camus'de aydınlık vardı. Patron sandalyeleri birbiri üzerine koyarak kenara çekiyor, garson kız kapının bir kanadının sürgüsünü itmeye uğraşıyordu. Mathieu öbür kanadı iterek girdi. Aydınlığa çıkmak, görülmek istiyordu. Yalnızca görülmek. Bara yaslanarak, "Merhaba!" diye yüksek sesle selam verdi.

Patron ona baktı. İçeride bir otobüs biletçisi vardı, kasketini gözlerine doğru eğmiş, bir şey içiyordu. Bilinçlerdi bunlar. İyi niyetli, güler yüzlü bilinçler. Biletçi kasketini alına doğru iterek Mathieu'ye baktı, Marcelle'in bilinci birden sıyrılıp gitti, gecenin karanlığına karıştı.

"Bir bira lütfen."

Patron, "Çoktandır görünmüyorsunuz," dedi.

"Susadım bu gece."

Biletçi, "Sahiden de susuyor insan," dedi. "Yaz ortası gibi sıcak."

Sustular. Patron bardakları kuruluyor, biletçi hafif hafif ısıklık çalıyordu. Mathieu memnundu, ara sıra gözlerini kaldırıp birbirlerine bakıyorlardı. Aynada yüzünü gördü: Bir gümüş denizin ortasından sapsarı ve bembeyaz, bakıyordu. Camus'de böyle olurdu. İnsan ışığın, elleri, yüzleri, düşünceleri ağartan, gözlerdeki anlamı ezip büzen o yaldızlı, buğulu beyazlığın etkisiyle olacak, hep sabah oluyor sanırdı. Mathieu içti. Düşünüyordu: "Gebe ha! Ne berbat iş! Bunun gerçekliğine bir türlü inanamıyorum." Bu ona kaba, gülünç, hatta biraz da ayıp geliyordu, tıpkı ihtiyar bir kadınla ihtiyar bir adamın dudak dudağa, şehvetle öpüştüğünü görmüşçesine rahatsız oluyordu bu düşünceden: Yedi yıl sonra insanın başına böyle şeyler gelmezdi. "Marcelle gebe," diye düşündü gene. Karnında ağır ağır kabaran, şişen, donuk koyu renkli, peltemsi bir şey vardı. Gitgide büyüyecek, kıvrık, büküm büküm bir göz olacaktı. "Karnındaki bir alay ıvır zıvır arasında o serpilecek, açılacak, gelişecek. Çünkü o canlı." Ama şimdi loşlukta tereddütlerle ilerleyen, incecik, upuzun bir iğne vardı. Birden, karanlıkta yumuşak, sessiz bir ses duyuldu, iğne o kırmızı büküm büküm göze rastlamış ve onu öldürmüştü. Geride yalnızca kupkuru ve saydam bir zar kalmıştı. "O ihtiyar kadına gidip içini kazıtacak." Kendini boşalmış, tüm kanını canını yitirmiş hissediyordu. "Pekâlâ," diye mırıldandı. Bunlar umutsuz, boş düşüncelerdi; insan sabaha karşı saat dörtte böyle umutsuz, boş ve gülünç olurdu işte.

"Eyvallah!"

Parayı verdi ve çıktı.

“Ne zaman oldu bu?” diye düşünüyordu. Hatırlamaya çalışarak, ağır adımlarla yürüdü. “İki aydır...” Aklına gelmiyordu, daha doğrusu, galiba Paskalya tatilinden hemen sonraydı. Her zamanki gibi Marcelle’i sevgiyle kollarına almıştı, evet, sevgiyle, tutkuyla değil; ama sonra... “Bir çocuk ha. Ona zevk verdiğimi sanıyordum, halbuki o sırada bu çocuğu vermişim ona. Yaptığımın farkında bile değildim. Şimdi de ihtiyar cadıya dört yüz frank vereceğim, o da korkunç aletlerini Marcelle’in karnından içeri sokacak, delecek ve yaşam, geldiği gibi sessizce, akıp gidecek; ben gene eskisi kadar şaşkın ve budala, bu yaşamı yaratırken nasıl her şeyden habersiz idiysem, o yaşam sönerken de gene her şeyden habersiz, bekleyeceğim.” Acı acı güldü: “Ya ötekiler? Çok ciddi tartışmalardan sonra baba olmaya karar vererek kadınlarının şişen karınlarına bir dâhinin eserine bakışı gibi göğüslerini gererek bakanlar, bu olup bitenlerden benden fazla bir şey anlıyorlar mı acaba? Onlar da bu işe körü körüne, tatlı canları için girişmişlerdi; sonrasını tıpkı fotoğraf çeker gibi, bir karanlık odayla biraz jelatin halletmedi mi? Evet, bu iş onların dışında, onlara gerek kalmadan, oracıkta olup bitti.” Bir avluya girmişti, kapılardan birinin altından belirsiz bir ışık sızıyordu. Bir utanç duydu birden...

Ve kapıyı çaldı.

“Kim o?”

“Sizinle biraz görüşmek istiyorum.”

“Bu saatte insan rahatsız edilir mi?”

“Beni size Andrée Besnier gönderdi.”

Kapı aralandı. Mathieu, sarı saçlar ve sivri bir burun seçebildi.

“Ne istiyorsunuz? Bana bir oyun oynamak istiyorsanız, boşuna yorulmayın, polisten korkmam ben. Korkacak hiç bir şeyim yok. Eğer canım çekiyor da odamda sabaha kadar ışık yakıyorsam, buna kimse karışamaz. Hem, eğer polistenseniz, önce belgelerinizi gösterin.”

“Polis falan değilim,” dedi Mathieu. “Başım dertte. Arkadaşlar sizin bana yardım edebileceğinizi söylediler.”

“Girin içeri.”

Mathieu girdi. İhtiyar kadın bir erkek pantolonu giymişti, sırtında fermuarlı bir ceket vardı. Kupkuru, sıska bir kadındı, taş gibi, sert, anlamsız gözlerle bakıyordu.

“Andrée Besnier’yi tanıyor musunuz?”

Öfkeli ve haşın yüzüyle onu süzüyordu.

Mathieu, “Evet,” dedi. “Geçen yıl Noel’e yakın size gelmişti, bir sorunu vardı. Sonra da epeyi hastalandığı için siz dört kez ona, evine gittiniz.”

“E, sonra?”

Mathieu kadının ellerine bakıyordu. Bunlar erkek elleriydi, parçalayıcı, yırtıcı, öldürücü eller. Yer yer lekeli, çatlamış, yırtılmış, üzerinde yara izleri olan küt ve kirli tırnaklı, korkunç eller. Sol elin başparmağında simsiyah, mosmor bir çürük ve eskimiş, kocaman bir nasır vardı. Mathieu Marcelle’in esmer, sıcak, yumuşak cildini düşünerek ürperdi.

“Size Andrée için gelmedim. Arkadaşlarımdan biri için konuşmak istiyorum.”

İhtiyar kadın kısa bir kahkahayla güldü:

“İlk kez karşıma bir erkek dikilip benden bir şey istiyor. Ah-bap, benim erkeklerle görülecek işim yok, anladın mı?”

Oda darmadağın ve pisti. Duvar diplerinde tahta sandıklar duruyordu, taş döşemeye samanlar dökülmüştü. Ortada bir masanın üzerinde bir rom şişesiyle yarısı içilmiş bir bardak vardı.

“Size ben geldim, çünkü arkadaşım sizinle hemen görüşmemi istedi. Kendisi bu akşam çıkamadığı için beni gönderdi.”

Odanın öbür ucunda bir kapı sessizce aralanmıştı. Mathieu orada birinin durup kendilerini dinlediğine yemin edebilirdi. İhtiyar omuz silkti:

“Ah bu sersemler, bu sersem budala kızlar! İnsan sizi görür görmez, adamın başını belaya sokacak, şişeleri devirip camlar kıracak, tehlikeli bir tip olduğunuzu anlar. Değil mi? Hayır! Onlar sizden kaçacak yerde gelirler, size dünya yüzündeki en değerli şeylerini verirler. Ama, bana ne? Sonunda, layık olduklarını da bulurlar...”

Mathieu sabırla, “Ameliyatı nerede yapıyorsunuz?” diye sordu.

İhtiyar ona kin ve nefretle baktı.

“Ne, ne?” dedi. “Ne ameliyatından söz ediyorsunuz? Hem siz ne karışyorsunuz? Arkadaşınız beni görmek istiyorsa, buyursun gelsin. Benim işim onunla, sizinle değil. Ama siz, bilmek istiyorsunuz, değil mi? Her şeyi bilmek, öğrenmek. O sizin elinize düşmeden, olup bitecek şeyleri size sordu mu? Anlattınız mı ona? Bana bakın! Ona kötülük etmişsiniz! Şükredin ki ben sizden daha becerikliyim, ona yardım etmesi için Tanrıya dua edin. İşte size söyleyeceğim bundan ibaret. Haydi güle güle!”

“Teşekkür ederim,” dedi Mathieu.

Çıktı. Kendini hafiflemiş hissediyordu. Avenue d’Orleans’a doğru yürüdü. Marcelle’den ayrıldığından beri ilk kez onu korkusuzca, acı, ama rahat bir sevecenlikle düşünebiliyordu: “Yarın Sarah’ya gideceğim,” diye söylendi.

II

Boris kırmızı beyaz damalı örtüye bakarak Mathieu Delarue'yü düşünüyordu. "Aslında iyi çocuk," dedi kendi kendine.

Orkestra susmuştu, havada mavi bir renk dalgalanıyor, insanlar alçak sesle konuşuyorlardı. Boris bu daracık salondakilerin hepsini tanıyordu: Bunlar orada eğlence aramıyorlardı, hepsi işlerinden çıkıp gelmişlerdi, karınları aç, yüzleri asıktı. Lola'nın karşısında oturan zenci "Paradise"de şarkı söylüyordu. Şu kenarda, yanlarında kadınlarıyla oturanlar "Nenette"nin müzisyenleriydi; herhalde beklemedikleri, olağandışı bir şey olmuştu, belki yaz için iyi bir iş ayarlamışlardı, (geçende yarım ağızla İstanbul'daki bir gece kulübünden söz ettiklerini duymuştu) çünkü bu gece şampanya açmışlardı, oysa çoğu kez cepleri delik olurdu. Şu açık sarı saçlı kız da bir yerde, bir Uzakdoğu dansı yapıyordu. Puro içen, uzun, gözlüklü adamın Tholozé Caddesi'nde bir gece kulübü vardı, polis geçen hafta kulübü kapatmıştı. Ama adamın hükümette sözü geçer tanıdıkları vardı ki, bugün yarın tekrar işe başlayacağı söyleniyordu. Boris, ciddi ciddi, oraya bir gidip bakmadığına pişman olmuştu, açılır açılmaz gidecekti bir gece. Adam, uzaktan pek tatlı görünen ufacık tefecik bir oğlanla burun buruna oturuyordu, oğlan sarı saçlı, ince yüzlüydü ve yapmacık hiçbir tavrı yoktu. Boris, ikide bir peşine takılan bu sapık oğlanlardan hiç hoşlanmıyordu, ama Ivich, "Fena mı," diyordu. "Onların hiç olmazsa herkesten başka türlü görünmeye cesaretleri var." Boris, kız kardeşinin fikirlerine çok değer verirdi, onun için bir süredir bu adamları hoş görmek için kendini zorluyordu. Zenci karnabahar yiyordu. Boris, "Karnabahar sevmem," diye düşündü. Uzakdoğu dansları yapan kızın yediği yemeğin adı neydi acaba: Esmer bir salçası vardı, lezzetli bir şeye benziyordu. Masa örtüsünün üzerinde kan kırmızı bir leke vardı. Güzel, pırıl pırıl bir kırmızı, sanki örtünün orasında saten bir yama vardı; Lola lekeleli yere biraz tuz serpmişti, Lola titiz kızdı. Tuz şimdi pembeleşmişti. Tuz lekeyi emmezdi ki, çıkarmazdı lekeyi. Bunu Lola'ya söylemeliydi. Ama söylemek için konuşmak gerekti: Boris konuşacak durumda olmadığını hissediyordu. Lola yanında, yorgun ve sıcacık oturuyordu ve Boris ağzını açıp tek söz edemiyordu, sesi çıkmıyordu. "Dilsiz olsaydım, işte böyle olacaktım herhalde." Ne tuhaf şeydi bu, sesi, pamuk gibi yumuşak, boğazında dolaşıyordu ve dışarı çıkmıyordu; sesi ölmüştü. Boris düşündü: Mathieu'yü seviyorum. Ve bu düşünceyle birden keyiflendi. Eğer Lola'nın kendisine baktığını, tüm sol yanıla, şakağından sol kalçasına kadar tüm bedeniyile hissetmeseydi daha da rahat keyiflenecekti. Bu hırslı, iştahlı bir

bakıştı. Lola insana başka türlü bakamazdı ki. Bu bakışla rahatsızdı, çünkü bu bakışla insan yumuşak, anlamlı hareketler, gülüşler istiyor demekti, oysa Boris'in kımlıdayacak hali yoktu. Felce uğramıştı. Ama, bu o kadar da önemli değildi, Lola'nın gözlerini görmüyordu; kendisine baktığını biliyordu, ama nihayet, ona neydi. Bakıyorsa bu yalnız onu, Lola'yı ilgilendirirdi. Orada, öylece, yarım dönmüş olarak, saçları gözlerinin içinde, Lola'nın parmağının ucunu bile görmeden otururken, onun kendisine değil de salona, dans edenlere baktığını kurabilirdi pekâlâ. Boris'in uykusu gelmemişti, burada kendini çok rahat hissettiği için gevşemişti, çünkü salondakilerin hepsini tanıyordu; zencinin pembe ağzını görüyordu, Boris'in bu zenciye ayrı bir saygısı vardı, çünkü bir gün zenci ayaklarını çıkarmış, ayak parmaklarının arasına aldığı bir kutudan kibrit çekip gene ayak parmaklarıyla sürterek yakmıştı. Boris hayranlıkla, "Bu hayvan dehşet bir herif," diye düşündü. "Herkes ayaklarını elleri kadar ustaca kullanmasını öğrenmeli dünyada." Sol tarafı ağrımaya başlamıştı, bakılmaktandı herhalde. Lola neredeyse, "Ne düşünüyorsun," diye soracaktı. Bu soruyu geciktiremezdi: Elinde değildi. Lola bunu, vakti gelince, sesinde o kendine özgü tonla soracaktı. Gerçekte hiç de zevksiz bir şey değildi: Boris damalı örtüye, Lola'nın kadehine bakıyordu. (Kız hafif bir şeyler yemişti, şarkı söyleyeceği için akşam yemeği yemezdi.) Bir bardak şarap içmişti: İhtiyarlamaktan dehşetli korktuğu için kendine çok dikkat eder, bir sürü ufak tefek kaprislerden bu uğurda sakınırdı. Bardağın dibinde şarap kalmıştı, bulanık, tozlu bir kana benziyordu. Caz, "If the moon turns green"i çalmaya başlamıştı, Boris, "Acaba bu şarkıyı söyleyebilir miyim?" diye düşündü. Pigalle'de, ay ışığında, ağzında bir ıslıklıkla bir aşağı, bir yukarı dolaşmak hiç de fena olmazdı. Mathieu ona: Işık çalarken tıpkı bir domuza benziyorsun, demişti. Boris kendi hayaline gülmeye başladı ve, "Ne anasının gözü şu Mathieu," diye düşündü. İçinden Mathieu'ye sevgi fışkırıyordu. Başını çevirmeden sol yanına bir göz attı ve Lola'nın, koyu kırmızı, ağır bir saç tutamının arasından görünen bakışlarıyla karşılaştı. İnsan bir bakışa pekâlâ katlanırdı. Birisi aç, hırslı gözlerle baktığı zaman yüzünde hissettiği o tuhaf sıcaklığa alıştı mı insan, artık üst yanı vız gelirdi. Boris, gövdesini, boynunu, ensesini ve kızın o kadar çok sevdiği incecik, zayıf yüzünü Lola'nın bakışlarına uslu uslu bırakmıştı; buna karşılık o da kendi içine rahatça gömülebilir, içinden gelip geçen ve ona zevk veren minicik düşüncelerle keyfince oyalanabilirdi.

Lola, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Hiç..."

"İnsan her zaman bir şeyler düşünür."

“Hiçbir şey düşünmüyordum,” dedi Boris.

“Çalınan parçayı sevdiğini, ya da ne bileyim, saksofon çalmak istediğini de düşünmüyor muydun?”

“İşte, onun gibi saçma sapan şeyler...”

“Gördün mü işte? Bana niye söylemiyorsun? Neler düşündüğünü bilmek istiyorum.”

“Saçma sapan dedim ya. Bunlar kimseye söylenmez.”

“Saçma sapan ha! Tanrı sana dilini yalnızca filozofça, müthiş sözler söyleyesin diye mi verdi?”

Ona baktı ve gülümsedi: “Onu seviyorum. Kızıl saçlı ve üstelik ihtiyar.”

Lola, “Ne tuhaf çocuksun,” dedi.

Boris gözlerini yumdu ve komik bir tavırla boynunu büktü. Kendinden söz edilmesini sevmezdi: Bu karışık, zor bir işti, içinden çıkılmazdı. Lola öfkelenmiş görünüyordu, ama bu onu çok fazla sevmesinden ve onun için kaygı duymasındandı. Bazen böyle anları olurdu, elinde değildi, sebepsiz korkular düşerdi içine; Boris’e bakar ve düşünürdü, ne yapacağını bilemez, elleri titrerdi. Başta, Boris şaşırmış, anlayamamıştı, ama sonra alışmıştı. Lola elini Boris’in saçlarının arasına koydu.

“Burada kafanın içinde neler var, merak ediyorum. Bu düşünce beni korkutuyor.”

Boris güldü.

“Neden? Sana yemin ederim ki orada temiz, suçsuz şeyler var.”

“Biliyorum. Ama anlatamam ki sana... O suçsuz şeyler bensiz gelip geçiyor, onlara söz geçiremiyorum. Bütün o saçma sapan dediğin düşüncelikler benden alınmış, kaçırılmış şeyler. Anlıyor musun?”

Parmaklarıyla Boris’in saçlarını sımsıkı kavramıştı.

“Saçlarımı kaldırma,” dedi Boris. “Alnımın meydana çıkmasını istemiyorum.”

Lola’nın elini aldı, bir an avcunda tuttu, sonra usulca masaya bıraktı.

“Bir an bakıyorum, yanımdasın,” dedi Lola. “Benim yanımda olmaktan hoşlandığını sanıyorum. Sonra bir de bakıyorum, yoksun... Gitmişsin. Nereye gittiğini anlayamıyorum.”

“Hiçbir yere. İşte yanımdayım.”

Lola ona sokulmuş, ta yanından bakıyordu. Hafifçe şiş, yorgun yüzünde o kederli şarkıları söylediği zamanki acıklı, sevecen anlamlar vardı. Kenarları biraz aşağı düşen kalın dudaklarını uzatmıştı: Bir zamanlar bu dudakları çok sevmişti. Bu dudakları kendi dudaklarında hissettiği an ona, alçıdan bir maske üzerindeki sıcak ve ateşli bir ıslaklığı öpüyormuş gibi gelirdi. Şimdi Lola’nın yüzü-

nü daha çok seviyordu. Bu yüz o kadar beyazdı ki insana gerçek değilmiş gibi gelirdi.

“Benden... Benden sıkılmıyorsun ya?”

“Ben hiç sıkılmam ki...”

Lola içini çekti ve Boris tuhaf bir zevkle, “Bu kadar yaşlı olması ne kötü,” diye düşündü. “Yaşını söylemez, ama en azından bir kırk olmalı.” Kadınlarının böyle yaşlı başlı olmasını isterdi, bu ona güven veriyordu. Sonra yaş bu kadınlara, ilk bakışta seçilmeyen, korkunç bir incelik veriyordu, ciltleri yılların yıpratığı o kıymetli deriler gibi oluyordu, çabucak soluyor, çabucak yoruluyordu. Lola’nın kederli yüzünü öpmek istedi, onun tükendiğini, ömrünü tükettiğini ve yalnız olduğunu düşündü, hele kendisini sevdiğinden beri daha da yalnızdı. “Ona yardım edemem ki,” diye kendi kendini inandırmaya çalıştı. Şu anda onu o kadar sıcak, o kadar sevilmeye değer buluyordu ki.

Lola, “Utaniyorum,” dedi.

Sesi ağır, kalın bir kırmızı kadife gibi ağır ve yumuşaktı.

“Neden?”

“Sen küçücük bir çocuksun.”

Boris, “Bana bunu söylemen hoşuma gidiyor,” dedi. “Son şarkında böyle bir parça var, değil mi? Gazino kalabalık mıydı?”

“Karmakarışık. Nereden gelmişlerdi bilmiyorum, ama acayip bir kalabalık vardı. Beni dinlerken asılmaya gidermiş gibiydiler. Öyle bozuldum ki. Sonra çıkarken alkışladılar ama...”

“Usuldendir,” dedi Boris.

“Bıktım hepsinden. Bu hayvan sürüsü için şarkı söylemek mi demi bulandırıyor. Evine davet edemediği orospulara şampanya ısmarlayan yılışık herifler... Geldikleri zaman nasıl sırttıklarını gör sen. Kadının arkasında dururlar ve o otururken sandalyesini iterler. Sonra da sen şarkıya başlayınca rahatsız olmuş gibi seni şöyle bir yukarıdan aşağıya süzerler.” Lola, birden, “Boris,” dedi, “ben ekmek param için şarkı söylüyorum.”

“Biliyorum.”

“Eğer sonunun böyle geleceğini bilseydim, sahneye adımımı atmazdım.”

“Ama önceleri de, müzikholde söylediğin zamanlar gene sesinle para kazanıyordun. Bir şey değişmedi ki.”

“Aynı şey değildi, hayır.”

Kısa bir sessizlik oldu, sonra Lola acele, “Biliyor musun,” diye konuştu. “Hani benden sonra söyleyen o küçük oğlan var ya. Yeni gelen. Onunla konuştum bu akşam. Hoş bir çocuk, ama ben ne kadar Rus’sam, o da o kadar Rus.”

Boris, "İçimi sıktığımı sanıyor," dedi. "Ona sıkılmadığımı söylemeliyim. Ama bu akşam değil, bir başka akşam."

"Belki bir yerde Rusça öğrenmiştir."

Lola, "Sen," dedi, "onunla konuşursan, Rusça'nın anadili olup olmadığını anlarsın."

"Babam Rusya'dan 17'de çıkmış, o zaman ben üç yaşındaymışım."

Lola düşünceli gözlerle baktı.

"Rusça bilmemen çok tuhaf," dedi.

"Çekilmez," diye düşündü Boris. "Benden yaşlı olduğu halde bana âşık olduğu için utanıyor. Oysa bu çok doğal. İki kişiden biri daima öbüründen yaşlı olur." Hem bu daha da akla yakındı: Boris kendi yaşında bir kızı sevmesini bilemezdi ki. İkisi de genç olurlarsa sevişmeleri de çocuk oyununa dönerdi. Halbuki olgun kadınlarla aşk büsbütün başkaydı: Onlar sağlam olur, insanı idare etmesini bilirlerdi ve aşklarının kendine göre bir değişik kúndesi olurdu. Boris, Lola ile birlikte olunca vicdanı rahat ediyor, kendini temize çıkmış hissediyordu. Aslında Mathieu ile birlikte olmayı ona yeğlerdi. Mathieu olgun bir kadın değildi. Sonra oturup ona meraklı şeyler de anlatmıyordu. Yalnız, bazen Boris kendi kendine, Mathieu'nün kendisiyle arkadaşlıktan hoşlanıp hoşlanmadığını soruyordu. Mathieu ilgisiz ve haşindi; evet, erkekler aralarında gevşeyip kendilerini koyuvermezlerdi, ama gevşeyip yumuşamadan da insan birini sevdiğini, ona bağlandığını gösterebilirdi, bin türlü yolu vardı bunu. Boris, Mathieu'nün ona sevgisini anlatacak iki kelime söyleyebileceğini, bir küçük hareketle bunu pekâlâ belli edebileceğini düşündü. Ivich'le birlikteyken, Mathieu bambaşka bir Mathieu oluyordu. Boris birden, Mathieu'nün, Ivich'in mantosunu giymesine yardım ettiği sıradaki yüz ifadesini hatırladı ve içinde tatsız bir burkulma duydu. Mathieu gülümsemişti o gün: Boris'in o kadar sevdiği o sert, haşın dudaklar, yumuşak ve çocuksu bir gülüşle bükülmüştü. Ama düşüncelerinin burasında zihni birden kararıverdi ve hiçbir şey düşünmez oldu.

Lola, "İşte, gene gittin," dedi.

Yüzüne kuşkuyla bakarak, "Ne düşündün?" diye sordu.

Boris istemeyerek, "Mathieu Delarue'yü..." dedi.

Lola kederli bir gülümsemeyle, "Kırk yılda bir de beni düşünemez misin," dedi.

"Seni düşünmeme gerek yok ki. Sen buradasın."

"Neden boyuna Delarue'yü düşünüyorsun? Onunla birlikte olmak mı istiyorsun?"

"Burada olmaktan mutluyum."

“Burada olmaktan mı, yoksa benim yanımda olmaktan mı mutlusun Boris?”

“Ne fark var?”

“Senin için fark yok. Ama benim için var. Ben senin yanında olduktan sonra, nerede olursam olayım, umurumda değil. Zaten, ben seninle birlikteyken mutlu olmuyorum ki.”

Boris birden şaşırıldı.

“Nasıl?” diye hayretle sordu.

“Benim duygularıma mutlu olmak demezler, bunu biliyorsun sen de. Bunun adı başka. Ve bu duyguyu sen de tanıyorsun: Mathieu Delarue’yle birlikte olduğun zaman yüzünün ne hale girdiğini gördüm: Onunla birlikteyken, yerde mi gökte mi olduğunu fark etmiyordun.”

“Ama aynı şey değil ki.”

Lola ona yıpranmış, güzel yüzünü yaklaştırdı.

“Bana bak, küçük sersemim benim, ona bu kadar düşkün oluşunun sebebini anlat bana.”

“Bilmem. Hem dediğin kadar da değil... İyi insandır!.. Lola, canım sana ondan bahsetmek istemiyor, çünkü sen daha baştan, ondan hoşlanmadığını söyledin.”

Lola hoş görürcesine güldü.

“Şuna bakın hele, bana küsmüş. Bebeğim, ben sana ondan hoşlanmıyorum demedim. Yalnızca, onda bu kadar ilgi çekici, bu kadar olağanüstü ne bulduğunu anlayamadım baştan beri. Ama sen anlat, ben anlamaya hazırım.”

Boris, “Yalan,” diye düşündü. “Anlatmaya kalkışsam iki söz söylemeden zırlıtı çıkarır.”

Çekingin, “Çok sempatik bir kere,” diye başladı.

“Bunu her zaman söylüyorsun zaten. Ben senin yerinde olsam, onu anlatmak için başka bir sözcük seçerdim. Bana zeki olduğunu, kültürlü olduğunu söyleyebilirsin, ama sempatik olduğunu... Hayır. Tabii, ben kendi fikrimi söylüyorum. Benim için sempatik insan, mesela, Maurice gibi biridir, apaçık, besbelli. Halbuki o insanı tedirgin ediyor, çünkü iyi mi, kötü mü, anlamıyorsun; insanları aldatıyor hep. Bak, mesela, elleri...”

“Ellerinde ne var? Ben ellerini beğenirim onun.”

“Kocaman, iri elleri var. İşçi elleri. Ağır işler yapmış gibi hep titrer durur.”

“Evet, öyle. Ne olmuş?”

“Ne mi olmuş? İşte gördün mü bak, elleri gerçekten işçi eli de değil. Onun koca pençesiyle bir viski kadehini tuttuğunu görüyorum bazen, o sırada sert ve zevk düşkünü görünüyor. Fakat içme-

si... İçmesini görmeye katlanamıyorum. O acayip, şekilsiz ağzıyla içmesini! Anlatabiliyor muyum sana, onu çok tatsız ve ruhsuz buluyorum; gözlerine baktığın zaman zekâsını ve bilgisini görebiliyorsun; ama o kadar. O hiçbir şeyi tam sevmez, ne yemeyi, ne içmeyi, ne de bir kadınla yatmayı. Her şeyi uzun uzun düşünecektir, o sesine benziyor zaten, o asla aldanmayan, her şeyin en iyisini bilen, ukala sesine. Evet işi bunu gerektiriyor, bir alay çocuğa bir şeyler öğretecekse insan; ama ben çocuk değilim, bu ses beni öldürüyor. Anlarım, insan birinden biri olur, ya eşeğin biri olur, ya kültür-lü, saygı değer, nazık, zarif bir öğretmen. Ama ikisini birden olmak isterse insan... Bilmem, belki ondan hoşlanacak kadınlar da vardır. Ama bana çekilmez geliyor. Açıkçası, onun bana o koca işçi elleriyle sarılırken bir yandan da o soğuk, ukala gözleriyle bakması... Dayanılır şey değil bence.”

Lola nefes nefese kalmıştı. Boris, “Onu bu kadar sinirlendiren nedir ki?” diye düşündü. Ama rahatsız olmamıştı. Onu seven iki insanın ayrı ayrı birbirini sevmesi şart değildi ve hatta, biri öbürünü kötüleyebilirdi.

Lola daha yumuşak, devam etti:

“Seni anlıyorum,” dedi. “Hak veriyorum, sen onu benim gözlerimle göremezsin. Senin öğretmenindi, seni etkilemiştir. Bu o kadar belli ki: Mesela, sen insanların giyimine kuşamına çok önem verirsin, kimseleri beğenmezsin, oysa o her zaman dökülüyor, takıldığı kravatları bizim otelin kapıcısı beğenip takmaz, ama sen bunu görmüyorsun bile.”

Boris kendini yorgun ve bıkkın hissetti, “İnsanın canı üstü başıyla uğraşmak istemiyorsa, bu demektir ki giyime önem verse de olur, vermese de... Ama hem giyinip süslenip, herkesin gözünü boyamak ister, hem de gene dökülürse, gene pasaklı, gene çirkin olur-sa, buna dayanılmaz. Bu farkı anlamalısın.”

“Sen herkesin gözünü çok güzel boyuyorsun ama, küçük keçi seni,” dedi Lola.

Boris, alçakgönüllülükle, “Bana neyin yakıştığını bilirim,” dedi.

Sonra üzerinde mavi kazağı olduğunu hatırlayarak birden memnun oldu: Güzel bir kazaktı bu. Lola onun elini eline almış, oynuyordu. Boris kadının avcunda sallanıp kıpırdayan kendi eline bakarak, “Bu benim elim değil,” diye düşündü. “Tavada kızarmakta olan bir hamur tatlısına benziyor.” Elini unutmuştu, duymuyordu onu, bu oyun hoşuna gitti, elini yeniden duyabilmek için bir parmağını kımlıdattı. Parmağı Lola’nın avcuna değdi, Lola başını kaldırdı, mutlu gözlerle baktı. Boris, huzursuz, “Beni rahatsız eden

bu işte,” diye düşündü. “Eğer Lola bu kadar azla yetinmese, bu kadar tok gözlü olmasa insan ona karşı daha rahat sevgi gösterebilir.” Onun rahatını kaçıran buydu, yoksa, herkesin içinde, elini kırkını geçmiş bir kadının elinde oyuncak etmekten hiç rahatsız değildi. Zaten epeyden beri, insanların ilgisine alışmıştı: Hatta yalnızken bile, mesela metroda, insanlar ona tuhaf bakışlarla bakar, küçük işçi kızlar yüzüne bakıp gülerlerdi. Lola birden, “Bana, ona neden böyle hayran olduğunu hâlâ anlatmadın,” dedi.

Lola böyleydi: Bir kere başladı mı, artık çenesini tutmayı bilmezdi. Boris onun şu anda ıstırap çektiğini biliyordu, ama o için için bu ıstıraftan da memnundu. Boris baktı: Kadının yüzü, mavimsi ışıktaki mavimsi beyaz görünüyordu, ama gözleri sert ve haşındı.

“Haydi, söyle!”

“İyi çocuk dedim ya işte!” diye Boris inledi. “Öf! Beni şaşırtıyorsun. Hiçbir şeye bağlanmıyor o, sonra...”

“Hiçbir şeye bağlanmamak, özenilecek bir şey mi sence? Sen, ya sen, sen de hiçbir şeye bağlanmıyor musun?”

“Hayır.”

“Ama ne de olsa, hiç olmazsa bana bir parçacık bağlısın, değil mi?”

“Canım, sana bağlıyım tabii.”

Lola çok üzgün görünüyordu, Boris başını çevirdi. Lola böyle kederliyken ona bakmayı canı istemezdi. Kadın kendini yiyip bitiriyordu: Bu saçma bir şeydi, ama Boris’in elinden ne gelirdi. O kendi payına düşeni yapıyordu. Lola’yı aldatmıyordu. Ona her gün telefon ediyor, haftada üç gece onunla buluşuyordu; Sumatra’nın kapısında onu bekliyor, sonra onunla yatıyordu. Üst yanı, Lola’nın bileceği şeydi. Biraz, yaşı da etkisi vardı herhalde, yaşlılar bir başka tutkulu oluyorlardı, sanki, yaşamlarıyla kumar oynuyorlardı. Bir gün, Boris ufacık bir çocukken sofrada, kaşığını düşürmüştü; ona, “Eğil de al!” demişler, Boris inat etmiş, almamak için çırpınmış, kıyamet koparmıştı. O zaman babası, “Pekâlâ, o halde ben alırım” demişti; Boris zorlukla eğilen iri bir beden, çıplak bir kafa ve kan ter içinde, inilleyen, yaşlı bir yüz görerek birden bunun çok, çok büyük bir saygısızlık olduğunu hissedivermiş ve hıçkırı hıçkırı ağlamıştı. O günden sonra Boris ihtiyarları, kımıldaması zor, iri, ağır ve kutsal varlıklar olarak kabul etmişti. Eğildikleri zaman, orta yerlerinden kırılıverecekler sanırdı; yanlış bir adım atıp sendelediler mi, gülmek isteğiyle kutsal bir varlığa saygısızlık etmiş olmanın korkusu arasında bocalar, şaşırırdı. Ve nihayet, gözler yaşlandı mı, şimdi Lola’nın gözleri gibi, nereye bakacağını, ne söyleyeceğini bilemezdi. Bir ihtiyarın gözyaşlarında mistik bir şey vardı, sanki insanlığın

kötülüklerine ağlayan Tanrı'nın gözyaşlarıydı bunlar. Boris bir yandan da Lola'yı bu kadar tutkulu, böylesine duygulu olabildiği için beğeniyordu. Mathieu her zaman, insanların duygulu ve hırslı olması gerektiğini söylerdi. Descartes da aynı şeyi söylemişti.

Düşüncelerini yüksek sesle devam ederek, "Mathieu çok hırslıdır," dedi. "Ama gene de bir şeye bağlanmadan yaşayabiliyor. Özgür kalabiliyor."

"Ona bakarsan, ben de özgürüm. Çünkü senden gayrı hiç bir şeye bağlı değilim."

Boris yanıt vermedi.

Lola ısrarla, "Söyle, değil miyim?" diye sordu.

"İkisi aynı şey değil."

Anlatması çok zordu. Lola özgür olamazdı, çünkü kendi kendisinin sahibi değildi, kurbandı o ve başka türlü olabilme şansı da yoktu. Bütün bunlar onun işini zorlaştırıyordu. Üstelik, eroin kullanıyordu. Ne var ki, bu kötü bir şey değildi, hatta, belki iyiydi. Boris bundan Ivich'e de söz etmişti ve onunla, bunun Lola için iyi olduğuna karar vermişlerdi. Ama her şeyin bir yolu, yordamı vardı: İnsan eroini intihar etmek için ya da umutsuzluktan, kendini kaybetmek için ya da özgür olduğuna inanmak için kullanırdı. O zaman onun eli öpülürdü. Oysa Lola onu açgözlü bir iştahla, yığınla alıyordu; bu onun keyfiydi. Zaten, zehir almadığı an da yoktu ya.

Lola kuru bir sesle, "Güldürme insanı," dedi. "Her zaman Delarue'yü herkesten başka göstermenin yolunu bulursun! Biliyor musun, laf aramızda, bazen ikimizden hangimizin daha özgür olduğunu düşünüyorum: O mu, ben mi? Bir kere belli, değişmeyen bir yaşamı var onun: Aylık geliri belli, alacağı emekli aylığı belli, her şeyi önceden kararlı, tam bir küçük memur. Sonra, bir de o yapışkan macera var, o bana anlattığın hani: O kapı dışarı çıkmayan kadın hikâyesi; hepsi tamam, değil mi? İnsan ancak bu kadar özgür olabilir! Benimse dünya yüzünde üç-beş paçavramdan başka bir şeyim yok, yapayalnızım, otel odalarında sürünüyorum ve gelecek mevsim iş bulup bulamayacağımı bile bilmiyorum."

Boris, "İkisi aynı şey değil," diye direndi.

Canı sıkılmıştı. Lola'nın özgürlük falan umurunda değildi, bu gece salt Mathieu'yü küçük düşürmek için bu sözleri ediyordu.

"Bak hele! Böyle inadin tuttu mu insanın seni boğası geliyor. Hâlâ aynı şey değil, diyorsun! Neymiş o halde, neymiş, aynı şey değilmiş de?"

"Bak," dedi, "evet, sen özgürsün, ama bunu istemiyorsun ki. Bu özgürlüğü sen yapmadın, anladın mı? Halbuki Mathieu özgür olmayı istiyor ve bunu başarıyor."

Lola başını salladı.

“Gene anlamadım,” dedi.

“Aylığını söylüyorsun: Aylık onun umurunda değil, onsuz da yaşayabilir, nerede olursa yaşayabilir; o kadın da öyle. Onunla birlikte, çünkü nihayet bir erkeğin bir kadınla yatması gerekir, değil mi? Onun özgürlüğünü sen göremiyorsun, çünkü o Mathieu’nün dışında değil, içinde!”

Lola düşünüyordu. Boris onu biraz kırmak, incitmek, bir şeylerin hıncını almak istedi:

“Sen, bana çok fazla bağılsın ve buna katlanabiliyorsun. Oysa o hiçbir zaman bir insana bu kadar yapışmaya dayanamaz.”

Lola, ani bir öfkeyle, “Ya!” diye bağırды. “Öyle mi, sana yapışıyorum ha? Aptal! Ya o, Ivich’e ne biçim yapışıyor, fark etmiyor musun? Geçen akşam ‘Sumatra’daki halini görmedin mi?”

“Ivich’e mi? Haydi canım sen de.”

Lola sustu ve o her zamanki karanlık bulut gene Boris’in beynini sarıverdi. Bir an öylece kalakaldılar, sonra cazın “St. James infirmary”yi çaldığını fark ettiler. Boris dans etmek istiyordu:

“Kalkalım mı?”

Dans ettiler. Lola gözlerini kapamıştı, Boris, onun kısa kısa nefes aldığını hissetti. Küçük homoseksüel, Uzakdoğu dansları yapan kızı dansa kaldırmıştı. Boris onu yakından görebileceğini düşünerek sevindi. Lola kollarına ağır geliyordu: Çok güzel dans ediyordu, bedeninden tatlı, okşayıcı bir koku yükseliyordu, ama çok ağırdı. Boris, Ivich’le dans etmekten zevk aldığını düşündü: Kız kardeşi çok, çok güzel dans ederdi. “Ivich klaket çalmasını da öğrenmeli,” diye geçirdi içinden. Birden, Lola’nın kokusuyla başı döndü. Kadını sıkı sıkı göğsüne çekti ve kuvvetle nefes aldı.

Lola gözlerini açtı, dikkatle Boris’e baktı:

“Beni seviyor musun?”

Boris yüzünü tuhaf bir şekilde buruşturarak, “Evet,” dedi.

“Niye yüzünü buruşturuyorsun?”

“Çünkü, beni şaşırtıyorsun sen.”

“Neden? Sevmiyor musun beni?”

“Seviyorum.”

“Neden bana, seni seviyorum, demiyorsun? Her zaman ben soruyorum, sen o zaman söylüyorsun.”

“Canım söylemek istemiyor da ondan. Böyle şeyler söylenmemeli, iyi olmuyor.”

“Ben sana, seni seviyorum dediğim zaman, hoşuna gitmiyor mu?”

“O başka, sen içinden geldiği zaman söyle bana. Ama bana,

beni seviyor musun, diye sorma.”

“Canım, sana bir şey sorduğum, senden bir şey istediğim o kadar az ki. Çoğu zaman, yalnızca sana bakmak ve seni sevdiğimi bilmek bana yetiyor. Ama bazen, öyle anlarım oluyor ki, sana, senin aşkına dokunmak, ondan emin olmak istiyorum.”

Boris ciddi, “Anlıyorum,” dedi. “Gene de benim içimden gelmesini bekle! Öyle olmazsa, değeri olmaz ki.”

“Ama sen kendin, sana sorulmadığı zaman söylemek istemediğini, durduğu yerde içinden gelmediğini söylemiyor musun?”

Boris gülmeye başladı.

“Tamam,” dedi. “Şimdi ağzıma ettin işte. Ama Lola, insan birine karşı birtakım duygular besler de, gene de söylemek istemeyebilir. Olmaz mı sanki?”

Lola yanıt vermedi. Müzik durmuştu, alkışladılar, yeniden başladı. Sarı saçlı kızla dans eden homoseksüelin yanlarına geldiğini gören Boris sevindi, ama ta yakına gelince birden kan beynine çıktı: Herif en azından kırk beşinde vardı. Yüzünde, yirmi yıl önceki cila duruyordu, ama hemen derisinin altı çoktan ihtiyarlamış, bozulmuştu. Bir bebeğinki gibi iri, açık mavi ve suçsuz gözleri, pembe dudaklı çocuksu bir ağzı vardı; ama çini parlaklığındaki gözlerin altında yorgun torbacıklar belirmişti, dudaklarının kenarları incecik çizgilerle kaplıydı; burun delikleri can çekişen bir hastanın burun delikleri gibi yassılmış, yapışmıştı ve uzaktan altın ışıklarla parlayan saçlarının çıplak kafasına dikkatle, teker teker yatırılıp tarandığı belli oluyordu. Boris bu tüysüz, kart suratlı ihtiyar çocuğa iğrenerek, dehşet içinde bakakaldı. “Bir zaman bu da gençti,” diye düşündü. Bazı insanlar vardı, onlar mesela otuz beş yaşında olmak için dünyaya gelmişlerdi sanki, Mathieu bunun bir örneğiydi. Çünkü onlar hiçbir zaman genç olmazlar. Ama eğer adamın biri yaşamının bir çağında gerçekten genç olmuşsa, artık kurtuluş yoktu, bu damgayı ömrünün sonuna kadar yüzünde, gözünde, bir yerlerinde taşırdı. Yirmi beş yaşına kadar, iyi kötü giderdi, ama sonra... Korkunç, dayanılmaz bir şeydi bu.

Boris Lola’ya baktı, aceleyle, “Lola,” dedi. “Başını kaldır. Seni seviyorum.”

Lola’nın gözleri pembe pembe oldu, Boris’in ayağına bastı. Kısaca, “Sevgilim,” dedi.

Canı haykırmak istedi: Daha sıkı sarıl, seni sevdiğimi koyu koyu duyur bana. Ama Lola susuyordu, yalnızdı, şimdi sıra ona gelmişti, yalnızlığın zevkini çıkarıyordu, gözleri kapalı, mutluluğunun üzerine kapanmıştı. Boris kendini bir kenara atılıvermiş hissederek ürperdi ve birden korku, müthiş bir korku içini altüst etti: İhtiyarlamak istemiyorum, istemiyorum! Geçen yıl ne kadar rahat-

tı, böyle şeyleri aklına bile getirmezdi, ama şimdi, korkuyordu: Gençliğinin, parmaklarının arasından kayıp gittiğini her an, her an duyuyordu. Yirmi beş yaşına kadar! Boris, "Beş yılın daha var," diye düşündü, sonra, "beynime bir kurşun sıkar, geberip giderim." Artık çevresinde bu insanları görmeye, bu müziğin kulaklarında uğuldamasına dayanamayacaktı.

"Çıkalım mı?"

"Tabii canım, hemen."

Masalarına döndüler. Lola garsonu çağırdı, hesabı ödedi, kadi-fe mantosunu sırtına aldı.

"Haydi," dedi.

Çıktılar. Boris belli bir şeyler düşünmüyordu, ama içinde bir burukluk vardı. Sokaklarda bir sürü adam, çoğu sert yüzlü, ihtiyar yüzlü adamlar. "Chat Botté"nin Maestrosu Piranese'e rastladılar, selamlaştılar. İtalyan'ın ince, kısa bacakları, sarkık göbeğin altında titriyordu. "Benim de böyle koca bir göbeğim olur belki." Aynaya bakmayı canı çekmemek, sanki kurumuş, suyu çekilmiş gibi hareket ederken gövdesinin takırdadığını duymak... Ve geçen her saniye, her saniye onu yıpratıyor, eskitiyor, onu ihtiyarlığa doğru itiyordu. "Bari biraz ağırdan alabilsem, kendimi kullanabilsem, belki birkaç yıl daha kazanabilirim. Ama bunu yapabilmek için, her gece sabaha kadar sokak sürtmemem gerek." Lola'ya nefretle baktı. "Beni sömürüyor."

Lola, "Neyin var?" diye sordu.

"Hiç."

Lola, Navarin Sokağı'ndaki otellerden birinde kalıyordu. Kapıdan anahtarını aldı, merdivenleri konuşmadan çıktılar. Oda bomboş ve çıplaktı, kenarda, üzerinde bir sürü etiketler yapıştırılmış büyük bir sandık duruyordu. Duvarda, raptiyeyle yapıştırılmış Boris'in resmi vardı. Bu, Lola'nın verip büyüttüğü vesikalık bir fotoğraftı. "Bu kalacak," diye düşündü Boris. "Ben bir şekilsiz et yığını haline geldiğim zaman bile burada böyle sırtıp duracak." Canı fotoğrafı parçalamak istedi.

"Pek keyifsizsin. Neyin var?"

"Başım çatlıyor."

Lola birden kaygılandı.

"Hasta falan değilsin ya? Bir aspirin vereyim mi?"

"Hayır, istemem. Şimdi geçer."

Lola sokuldu, Boris'i çenesinden tutarak başını kaldırdı.

"Bana küskün gibisin. Ha? Küskün müsün? Doğru söyle. Ne oldu, bir şey mi yaptım?"

Korkmuştu.

Boris, yorgun, isteksiz, “Küskün falan değilim,” dedi. “Deli misin?”

“Evet evet, bana küstün. Ama ne olduğunu bilsem... Söylesen, belki bir şeyler yapabilirim. İstemeyerek bir şey yaptımsa özür dilerim, Boris, n’olur söyle. Yalvarırım...”

“Yok bir şey dedim, anlamıyor musun?”

Kollarını Lola’nın omuzlarına koyarak dudaklarını öptü. Lola ürperdi. Boris yüzünde kokulu ve ılık bir nefes duydu ve dudaklarına gergin bir ıslaklık değdi. İçinde bir şeylerin kımıldadığını duyarak doğruldu, Lola yüzünü on kere, yüz kere üst üste öpüyordu.

Birden kadını canı çekmişti: Buna için için sevindi. Şehvet bütün karanlık düşünceleri, daha doğrusu, düşüncelerin hepsini siler, götürürdü. Beynini bütün başka şeylerden boşaltmaya çalışarak Lola’ya baktı. Elini kadının kalçasına koymuştu: İpek giysisinin altından etinin sıcaklığını duyuyordu. Parmaklarını büktü, ipek deri, canlı, dipdiri ve gergin, kımıldamamıştı. Lola kadife mantosunu sırtından alarak yatağın üzerine fırlattı, çıplak kollarını Boris’in boynuna doladı: Mis gibi kokuyordu. Koltuklarının tıraşlı derisi mavimsi bir esmerlikle esmerdi, incecik, küçücük siyahlıklarla beneklenmişti: Ta derinlere batmış minicik kıymıklar gibi. Boris’le Lola, tutkunun onları yakaladığı yerde, öylece ayakta bekliyorlardı, kımıldamaya güçleri kalmamıştı. Lola’nın bacakları titremeye başlamıştı ve Boris bir an, onun kendini halının üzerine koyvereceğini sandı. Lola’yı sımsıkı gövdesine bastırdı ve etinin üzerinde göğüslerinin yumuşak kabarıklığını duydu.

Lola, “Ayyy...” diye inledi.

Başını arkaya atmıştı ve Boris, bu ıslak, şişkin dudaklı bembeyaz yüze, bu medusa yüzüne büyülenmiş gibi bakıyordu. “Bunlar onun son mutlu günleri,” diye düşündü. Onu göğsüne daha da sıkı bastırdı. “Günün birinde, bir sabah, yıkılıp gidecek,” Artık ondan nefret etmiyordu; kendi gövdesini, kuru ve zayıf, yalnızca kastan yapılmış gibi kaskatı, Lola’nın bedeni üzerinde hissediyordu, kadının kollarıyla sımsıkı erkeğe sarılmıştı, ihtiyarlıktan ve ölümden onu saklıyordu sanki. Sonra bir an, zihni karıştı ve uykusu geldi: Lola’nın kollarına baktı, ihtiyar bir kadının saçları gibi bembeyaz kollarına ve parmaklarının arasında ihtiyarlığı tuttuğunu sandı, tutması, Lola’yı sıkması, yok edene kadar sıkması gerekti.

“Canımı yakıyorsun”, diye baygın bir sesle inledi Lola. “Alsa-na beni.”

Boris çekildi, şaşalamış, hatta ürkmüştü:

“Pijamamı ver,” dedi. “Banyoya gidip soyunayım.”

Banyoya girdi ve kapıyı kilitledi. Soyunurken Lola’nın içeri

girmesi sinirine dokunuyordu. Yüzünü, ayaklarını yıkadı, bacaklarına uzun uzun talk serpti. Ferahlamıştı. “Amma tatsız iş,” diye düşündü. Başı dönüyordu, zihni ağırlaşmıştı, ne düşündüğünün farkında değildi. “Bundan Mathieu’ye bahsetmeliyim,” dedi kendi kendine. Kapının ardında Lola bekliyordu. Çoktan soyunmuştu, çıplaktı mutlak. Canı acele etmek istemiyordu. Çırlıçıplak bir gövde, çırlıçıplak, tuhaf kokularıyla, çıplak bir beden, bu rahatsız edici, korkutucu bir şeydi; Lola bunu anlayamıyordu. Şimdi kendini kapıp koyvermek, kuvvetli, bastıran, ezen bir şehvetin derinliklerine yuvarlanmak gerekti. İnsan bir kere başladı mı, arkası gelirdi, ama başlayıncaya dek ürkerdi her seferinde. Sinirlenerek, “Ne olursa olsun,” diye düşündü, “geçen seferki gibi beyinüstü gitmeyeceğim.” Lavabonun aynasında dikkatle saçlarını taradı, dökülüp dökülmediklerini anlamak istiyordu. Ama beyaz fayansın üzerine tek saç düşmedi. Pijamalarını da giydikten sonra kapıyı açtı ve çıktı.

Lola, çıplak, yatağın üzerine uzanmıştı. Şimdi başka bir Lola’ydı, kirpiklerinin arasından, gevşek ve korkutucu, Boris’e bakıyordu. Mavi yatak örtüsünün üzerinde üçgen biçiminde kızıl bir tüy demetiyle beneklenmiş bedeni, bir balığın karnı gibi gümüş parıltılı bir beyazlıkla bembeyazdı. Güzeldi. Boris yanına doğru yürüdü ve ona, tiksintiyle karışık bir heyecanla baktı; Lola kollarını uzattı.

“Dur biraz,” dedi Boris.

Duvara uzandı ve elektriği söndürdü. Oda birden kıpkızıl kesilmişti: Karşiki binanın üçüncü katına ışıklı bir reklam yerleştirmişlerdi. Boris, Lola’nın yanına uzandı ve elini usul usul omuzlarında, göğüslerinde dolaştırmaya başladı. Derisi o kadar yumuşak, o kadar kaygandı ki, ipek giysisi hâlâ üzerinde sanılırdı. Göğüsler biraz gevşemişti, Boris bunu seviyordu: Bunlar yaşamış, yaşamın gerçeğini öğrenmiş bir kadının göğüsleriydi. Elektriği söndürmüştü, ama şu Allahın belası reklamın ışığında gene de Lola’nın kızıl aydınlıkta simsiyah görünen kalın dudaklarını, soluk yüzünü görüyordu, bu yüzde acı vardı, gözleri haşindi. Boris kendini ağır, hantal ve kederli hissediyordu, tıpkı Nîmes’de, ömründe ilk kez bir boğa güreşi seyredeceği zaman olduğu gibi; şimdi de bir şey olacaktı, feci, korkutucu ve önüne geçilmez bir şey: Boğanın kanlı ölümü gibi bir şey.

Lola, “Pijamanı çıkarsana,” diye yalvardı.

“Hayır, olmaz.”

Buna alışmışlardı. Her seferinde Lola, Boris’e pijamasını çıkarması için yalvarır, her seferinde Boris, aynı sözlerle bunu reddederdi. Lola’nın elleri pijamanın içine sokuldu ve göğsünü okşamaya başladı. Boris gülüyordu.

“Gıdıklanıyorum.”

Öpüştiler. Lola, Boris'in elini aldı, bacaklarının arasına koydu. Lola'nın acayip istekleri vardı ve Boris çoğu zaman kendini savunmak zorunda kalırdı. Elini bir an Lola'nın bacaklarının arasına hareketsiz bıraktı, sonra usulca, omuzlarına doğru çekti.

Lola, Boris'i kendine doğru çekmeye uğraşarak, "Gel, gel," diye fısıldıyordu. "Seni seviyorum, bayılıyorum sana."

Kısık kısık inliyordu ve Boris, "Tamam," diye düşündü, "gene beyinüstü gidiyorum."

Belinden ensesine doğru elektrikli bir ürperme dolaşıyordu. Boris dişlerini sıkı: "Hayır, istemiyorum." Ama birden ona, birisi bedenini, bir tavşan yavrusuymuş gibi ensesinden tutup havaya kaldırmış gibi geldi ve boylu boyunca Lola'nın üzerine yattı, gözlerinde kırmızı, mor, benekler, benekler uçuştı.

Lola, "Canım," diye mırıldandı.

Onu usulca yana doğru devirdi ve sıyrılıp kalktı. Boris, başı yastığa gömülü, şaşkın, uzanmış kalmıştı. Lola'nın banyoya girip kapıyı kilitlediğini duydu ve düşündü: Lola ile bu hikâye bitsin, bir daha böyle rezilliklere kalkışmayacağım. Bir kadınla böyle mıncık mıncık sevişmek iğrenç bir şey. Hayır, sevişmek iğrenç değil ama, beyinüstü gitmek... Berbat! İnsan artık ne halt ettiğini bilmiyor, çileden çıkıyor; öyle olunca, seviştiğin kim olursa olsun, önemi yok. Bir kere aklını kaçırdın mı, üst tarafı fizyolojik bir iş... Tiksintiyle tekrarlıyordu: Fizyolojik bir iş! Lola yıkanıyordu. Suyun sesi dinlendirici ve tertemizdi. Boris bu sesi zevkle dinledi. Çölde, susuzluktan delirenler de böyle kulaklarında suyun kutsal sesini duyarlarmış. Boris bir an kendini çıldırmış farz etti: Bu oda, bu kızıl aydınlık, bu kulaklarında şırıldayan şu, hepsi çılgınca rüyalardı, şimdi ayılacak ve kendini, çölde, burnu kızgın kumlara gömülü, başında kasket, serilmiş kalmış bulacaktı. Birden Mathieu'nün hayali gözünün önüne geldi: "Amma boktan iş," diye düşündü. "Erkekleri kadınlardan daha çok seviyorum. Bir erkeğin yanında, bir kadının yanında olduğumdan bin kez daha mutlu hissediyorum kendimi. Ama dünyayı bağışlasalar bir erkekle yatamam." Birden keyiflendi: "Lola'dan ayrılınca papaz olacağım." İçi rahatlamıştı. Lola yatağa atladı ve kollarını boynuna doladı.

"Bebeğim," diyordu, "tatlı bebeğim."

Saçlarını okşuyordu. Boris ses çıkarmadı. Lola konuşmaya başladığı zaman gözkapaklarının arkasında pırıl pırıl yıldızlar görüyordu. Lola'nın sesi kızıl ışıklı gecede tuhaf akisler yaptı:

"Boris, senden başka hiçbir şeyim yok benim. Yalnızım. Sen beni çok, çok sevmelisin, ben senden başka hiçbir şeyi sevmiyorum. Yalnızca seni düşünüyorum. Eğer yaşamımın saçmalığını dü-

şünecek olsam, hemen gidip kendimi köprüden nehre atmam gerek. Ama ben seni düşünüyorum. Sakın bana bir oyun oynamaya kalkışma canım, sen elimde kalan tek şeysin benim. Tek şeysin! Yaşamım senin elinde, sevgilim; sakın, sakın beni harcama, ne olursa olsun. Harcama sakın beni, öyle yalnızım, öyle yalnızım ki!”

Boris sıçrayarak ayıldı ve apaçık, “Eğer yalnızsan,” dedi, “bunu sen kendin istemişsin, çünkü çok gururlusun. Öyle olmasaydı benden yaşlı birini sevebilirdin pekâlâ! Ben, çok gencim ve senin yalnızlığına ortak olamıyorum. Belki de beni bunun için seçtin.”

Lola, “Bilmiyorum,” dedi. “Yalnızca seni çok, çok sevdiğimi biliyorum, o kadar.”

Sımsıkı sarıldı. Boris onun, “Seni çok seviyorum,” dediğini duydu ve sonra uyudu.

III

Yaz. Hava sıcak ve sıkıntılıydı. Mathieu yolun ortasında, kollarını sallayarak, altın yıldızlı aydınlığa dalıp çıkarak yürüyordu. Yaz gelmişti. Başkalarına ait bir yaz.

Mathieu için, akşama kadar güneş altında sürükleneceği karanlık, kasvetli bir gün başlıyordu. Bir adres. Biraz para. Paris’in dört yanına koşmak, aramak gerekti. Sarah adresi verecekti. Sonra Daniel parayı bulacaktı. Yahut, belki de Jacques. Gece rüyasında bir cinayet işlediğini görmüştü ve şimdi kör edici aydınlıkta, gözlerinin derinliğinde hâlâ bu rüyadan bir şeyler duruyordu. Delambre Sokağı, 26. Sarah orada, altıncı katta oturuyordu ve tabii, asansör bozuktu. Mathieu altı kat merdiveni tırmandı. Kapalı kapıların ardında kadınlar, önlerinde önlük, saçları bağlı, ev işleriyle uğraşıyorlardı. Onlar için de yeni bir gün başlıyordu. Ama ne gün! Mathieu nefes nefeseydi. “Biraz spor yapmalıyım,” diye düşündü. Sonra can sıkıntısıyla söylendi: “Her merdiven çıkışta aynı şeyi söylüyorum.” Kapıyı çaldı. Hafif bir tıkırtı duyuldu, sonra açıldı. Çıplak başlı, mavi gözlü, ufacık bir adam Mathieu’ye gülümsedi. Mathieu tanıdı: Bir göçmendi, bir Alman göçmen. Onu Dôme’da sık sık görüyordu, adam önünde bir sütlü kahve uzun uzun düşünüyor ya da birisiyle, dudaklarını hırsla yalayarak satranç oynuyordu.

Mathieu, “Sarah’yla görüşmek istiyorum,” dedi.

Küçük adam saygıyla eğildi, topuklarını birbirine vurdu, kullakları mora çalıyordu. Soran bir sesle, “Weymuller,” diye kendini tanıttı.

“Delarue,” dedi Mathieu.

Küçük adam tatlı tatlı gülmeye başlamıştı.

“Girin,” dedi. “İçeride, buyurun, sizi görünce çok sevinecek.”

Onu içeri aldı, hafifçe topallayarak uzaklaştı. Mathieu camlı kapıyı itti ve girdi. Merdiven başındaki holde birden duraladı, gözleri kamaşmıştı; karşı duvarı boydan boya kaplayan pencereden ışık, çağlayan gibi içeri akıyordu. Mathieu gözlerini kırıştırdı, şakakları zonkluyordu.

Sarah’nın sesi içerden, “Kim o?” diye seslendi.

Mathieu parmaklığı yaslanarak baktı. Sarah, üzerinde sarı kimonosu, divanda oturuyordu, sert ve seyrek saçları alnına düşmüştü. Tam karşısında alev kırmızısı, kocaman bir kafa vardı. Mathieu, “Brunet burada,” diye düşündü. Canı sıkılmıştı. Brunet’yi görmeyeli altı ay vardı, ona tam bugün Sarah’da rastlamayı hiç de istemezdi doğrusu, bu işini zorlaştıracaktı. Aralarında, kopmak üzere olan bir arkadaşlık vardı ve birbirlerine söylenecek epeyi söz birikmişti. Hem, Brunet yanı sıra başka bir dünyanın taze ve sağlam havasını; haklı isyanların ve kıyasıya bir savaşın, sabırlı ve inatçı çabaların ve şaşmaz bir disiplinin gösterişsiz, apaçık ve değişik dünyasını getiriyordu: Bu dünyada Mathieu’nün Sarah’ya fısıldayacağı o utanç verici, aşâğılık sırrın yeri yoktu. Sarah başını kaldırdı ve gülümsedi.

“Merhaba, merhaba!..”

Mathieu de gülümsedi: Buradan, üç-beş basamak yukarıdan Sarah’nın yuvarlak hatlı, biraz pörsümüş, iyi niyetli yüzünü ve kimonosunun yakasından taştan yumuşak ve büyük göğüslerini görüyordu. Acele adımlarla aşâğı indi.

Sarah, “Hangi rüzgâr attı sizi buraya?” diye sordu.

Mathieu, “Size bir şey soracağım,” dedi.

Sarah’nın yüzü hevesle pembeleşti.

“Tabii, ne isterseniz...”

Sonra, ona vereceği haberin sevinciyle heyecanlı, “Bilin bakalım,” diye haykırdı. “Kim geldi?”

Mathieu Brunet’ye döndü, elini uzattı. Sarah yumuşak bir bakışla onları süzüyordu.

Brunet, “Merhaba, insanlık kaçağı,” dedi.

Mathieu, ne olursa olsun, bu sesi duymaktan memnundu. Brunet, ağır ve durağan köylü yüzüyle kocaman ve sağlamdı. Pek sevimli sayılmayacak bir tavırla gülümsüyordu.

“Merhaba,” dedi Mathieu. “Seni öldü biliyordum.”

Brunet yanıt vermedi, güldü.

Sarah, açgözlü bir merakla, “Şuraya, yanıma oturun,” dedi.

Sarah onun için bir şeyler yapacaktı, Mathieu şimdilik onun

esiri sayılırdı. Oturdu. Küçük Pablo masanın altında tahta oyuncaklarla oynuyordu.

Mathieu, “Gomez nerede?” diye sordu.

Sarah, “Her zamanki gibi,” dedi. “Barcelona’da.”

“Haber alıyor musunuz?”

“Geçen hafta mektup aldım.” Sonra alayla devam etti: “Kahramanlıklarını anlatıyor.”

Brunet’nin gözleri parlamıştı.

“Albay oldu, biliyor musun?”

Albay ha. Mathieu daha dün şuralarda dolaşan adamı düşünerek içinde bir rahatsızlık duydu. Gomez gitmişti! Bir gün, gazetede Irun’un düştüğünü okumuştı. Gomez... Bütün gün atölyesinde, parmaklarıyla siyah kafasını karıştırarak, bir aşağı, bir yukarı dolaşmıştı. Sonra, üzerinde yalnızca ceketıyla, başı açık, sanki Dôme’a sigara almaya gidiyormuşçasına sokağa çıkmıştı. Ve dönmemişti. Atölyesi, öylece, onun bıraktığı gibi kalmıştı: Şövalenin üzerinde yarım bir tablo, masada, henüz ne olduğu belirsiz çizgilerle işlenmeye başlamış bir bakır parçası. Tablo ve gravür Madame Stimpson’a aitti. Kadın tabloda çırılçıplaktı Mathieu onun Gomez’in koluna yaslanmış, güzel bedeniyle dalgalanarak, kalın sesiyle şarkı söylediğini görür gibi oluyordu. “Gomez Sarah’ya karşı çok hayvanca hareket etti,” diye düşündü.

Sarah neşeli bir sesle, “Kapıyı size bakan mı açtı?” diye sordu.

Gomez’den bahsedilmesini istemiyordu. Onun her şeyini affetmişti, değer bilmez kabalığını, ihanetlerini, başını alıp gidişlerini, her şeyini. Ama İspanya’ya gidişini, hayır! Bunu affetmemişti. Gomez insan öldürmeye gitmişti, insan öldürmüştü orada. Sarah için insan yaşamı dokunulmaz, kutsal bir şeydi.

Mathieu, şaşkın, “Hangi bakan?” diye sordu.

Sarah utangaç bir övünmeyle, “Kırmızı kulaklı, küçük, sivri burunlu adam. Bakanmış o! 922’de Münih’teki Sosyalist Hükümette bakanmış. Şimdi burada acından geberiyor,” dedi.

“Tabii, hemen kanatlarınızın altına aldınız onu.”

Sarah gülmeye başladı. “Bir gün elinde valizle çıkageldi. İnanın gerçekten gidecek yeri yokmuş. Kaldığı otele para ödeyemediği için kapı dışarı etmişler.”

Mathieu parmaklarıyla hesaplayarak, “Anna, Lopez ve Santi’den sonra bu dördüncü pansiyoner oluyor,” dedi.

Sarah özür diler gibi, “Anna yakında gidecek,” dedi. “İyi bir iş buldu.”

“Delilik!”

Mathieu şaşaladı ve Brunet’ye döndü. Brunet ağır ve durağan

köylü gözleriyle Sarah'ya bakıyordu, suçlaması da ağır ve durağan-
dı. Tekrarladı, "Düpedüz delilik!"

"Ne? Delilik olan hangisi?"

Sarah heyecanla Mathieu'ye döndü, elini kolunun üzerine ko-
yarak, "Mathieu, sevgili Mathieu," dedi, "bana ancak siz yardım
edebilirsiniz. İmdadıma yetişin."

"Neden söz ettiğinizi anlamadım ki."

Brunet Sarah'ya canı sıkkın bir tavırla, "Bu Mathieu'yü ilgi-
lendirecek bir şey değil," dedi.

Sarah onu dinlemiyordu, acınacak bir halde, anlattı:

"Kırmızı kulaklı bakanımı sokağa atmamı istiyor."

"Sokağa mı?"

"Onu evimde alıkoymakla cinayet işlediğimi söylüyor."

Brunet, asık suratla, "Sarah işi büyütüyor," diye konuştu.
Mathieu'ye dönerek, isteksizce, anlattı:

"İşin içyüzü şu: Bu küçük adam hakkında hiç de güzel olma-
yan şeyler öğrendik. Altı ay öncesine kadar Alman elçiliğinden dı-
şarı çıkmıyormuş. Bir Yahudi göçmenin oralarda niçin siftindiğini
tahmin etmek zor olmasa gerek!"

Sarah, "Elinizde hiçbir delil yok," dedi.

"Hayır. Yok. Eğer olsaydı şimdi burada oturup keyfine baka-
mazdı zaten. Ama delil olmasa bile Sarah'ın onu evine alması deli-
ce bir ihtiyatsızlık oluyor."

Sarah hırsla, "Peki ama neden, neden?" diye sordu.

Brunet, yumuşak bir sesle, "Sarah," dedi, "civcivlerinizden bi-
rine dokunmaya kalksalar bütün Paris'i birbirine katacaksınız."

Sarah zayıf bir gülüşle, "Hayır," dedi. "O kadar değil. Ama şu-
nu bilin ki Weymuller'i sizin parti hikâyeleriniz uğruna harcaya-
mam. Bir Parti... O kadar karışık, anlaşılması güç şey ki."

Brunet, "Ben de aynı fikirdeyim," dedi.

Sarah şiddetle başını salladı. İri yeşil gözleri kızarmıştı. Ağla-
maklı, "Küçük adamcık," dedi. "Onu siz de gördünüz, Mathieu, bir
sineğe bile kötülük edemez o."

Brunet'nin rahatlığı, kendine güveni insanı korkutacak ölçü-
deydi, okyanusun durgunluğu gibi bir şeydi bu. Şaşırtıyor ve kor-
kutuyordu. Hiçbir zaman tek kişiymiş gibi görünmüyordu, onda
büyük bir kalabalığın yavaş yavaş akan, ağır, sessiz ve sürükleyici
yaşayışı vardı. Anlattı:

"Gomez ara sıra bize haber gönderiyor. Bu mesajları getiren
adamlar, buraya geliyorlar, onlarla bu evde görüşüyoruz. Bunlar,
gizli kalması gereken mesajlar, tabii! Eh, şimdi sen, belki de casus
olan bir Yahudi'yi getirip bu eve sokuyorsun, olacak şey mi bu?"

Mathieu yanıt vermedi. Brunet sorar gibi konuşuyordu, ama aslında bu bir soru değil, nazik bir emirdi. Brunet çoktan Mathieu'ye şu ya da bu mesele hakkında fikir sormaktan vazgeçmişti.

"Mathieu, sizi hakem yapıyorum: Weymuller'i kapı dışarı edersem, gidip kendini nehre atacak! Sorarım size: Yalnızca saçma sapan kuşkular üzerine bir adam ölüme mahkûm edilebilir mi?"

Sarah başını kaldırmış, dimdik ve heyecanlı, bekliyordu. Bu sözleriyle Mathieu'de, felakete uğramış insanlara karşı duyulan ortaklaşa acıma duygusunu uyandırmaya çalışıyordu.

"Sahi mi?" diye sordu. "Kendini nehre mi atacak?"

Brunet, "Yok efendim," dedi. "Gene bir yolunu bulup Alman elçiliğine sokulacak ve ekmek parası uğruna vicdanını satacak."

Mathieu, "Aşağı yukarı aynı şey," dedi. "Her iki şekilde de adamın sonu geldi demektir."

Brunet, ilgisiz, omuz silkti.

"Eh, öyle..."

Sarah, büyümüş gözlerle bakıyordu.

"Duydunuz ya Mathieu," dedi. "Ne yapıyoruz şimdi? Bir şey söyleyin."

Mathieu'nün söyleyeceği bir şey yoktu. Brunet onun fikrini sormuyordu zaten. Onun gibi bir "pis burjuvanın", "kafası örümcekli bir entelektüelin", "bir çoban köpeğinin" fikrine gerek yoktu. "Buz gibi bir nezaketle beni dinleyecek, ama söylediklerim bir kayaya çarpmış gibi üzerinden kayıp gidecek, yarım ağızla gülecek ve... İşte o kadar." Mathieu, Brunet'nin, hakkında hükümler vererek yarım ağızla gülmesini istemiyordu. Çoktandır birbirlerini yargılamaktan vazgeçmişlerdi. Brunet, "Dostluk, birbiri hakkında hüküm vermek demek değildir, dostluk, inanmak demektir," derdi. Şimdi de aynı fikirdeydi herhalde, ama artık Mathieu'yü değil, parti arkadaşlarını düşünüyordu bunu söylerken.

Sarah, "Mathieu," dedi.

Brunet ona doğru eğildi, elini bacağının üzerine koyarak,

"Bakın Sarah," dedi. "Mathieu'yü severim, zekâsına da hayranım. Spinoza'nın ya da Kant'ın bir fikri bahis konusu olsaydı muhakkak ona başvururdum. Ama bu iş o kadar önemli, derin bir mesele değil, inanın bana ve karar vermek için bir felsefe öğretmeninin fikrine gerek olmadığını bilin. Bu iş halloldu demektir."

Kesinlikle. Evet, kesinlikle. Kalbinde ağır bir sıkıntı duyuyordu, ama Brunet'yi suçlayamazdı. Nihayet, böyle bir meselede fikir verebilecek bir insan mıydı ki? Yaşamı boyunca gerçekten büyük, gerçekten önemli ne yapmıştı?

Brunet kalkmıştı.

"Kaçıyorum ben," dedi. "Tabii, siz gene de istediğiniz şekilde ha-

rekette edebilirsiniz. Siz Parti'den değilsiniz ve bizim için yaptıklarınız için size borçluyuz. Ama adamı yollamayacak olursanız, Gomez'den mesaj aldığınız zaman lütfen bana gelip kendiniz haber ediverin.”

Sarah, “Peki,” dedi.

Gözleri parlıyordu, ferahlamış, sevinmişti.

Brunet, “Mektuplarınızı ortada bırakmayın,” diye ilave etti. “Hatta yaksanız daha iyi olur.”

“Merak etmeyin.”

Brunet bu kez Mathieu'ye döndü.

“Haydi bakalım, eyvallah, eski dost!”

Elini uzatmamıştı, ona dikkatle, dün gece Marcelle'in baktığı gibi apaçık, dimdik bakışla bakıyordu. Bu bakışlar karşısında çıplaktı, çırlıçplak, iri, upuzun bir budala. Didik didik edilen, yargılanan bir budala, beceriksiz herifin biri. “Ona öğüt verecek, akıl öğretecek adam mıyım ben?” Gözlerini kırıştırdı. Brunet katı ve insafsızdı. “Ya ben? Suçumu suratımın orta yerinde taşıyor muyum?” Brunet birden konuştu, sesi, Mathieu'nün beklediği ses değildi.

Usulca, “Suratın berbat,” dedi. “Bir derdin mi var Mathieu?”

Mathieu de kalkmıştı.

“Başım... Başım dertte biraz. Ama önemli değil.”

Brunet iri elini omzuna koymuştu. Ona kararsızlıkla bakıyordu: “Ne yazık. İnsan bütün gün sağa sola koşmaktan eski dostları arayıp soramıyor! Ölsen bile haberini ancak üstünden bir ay geçtikten sonra alabilirim.”

Mathieu güldü.

“Korkma,” dedi. “O kadar çabuk ölmem.”

Brunet'nin pençesini omzunda hissediyordu, “Hakkımda hüküm vermeye kalkışmıyor,” diye düşündü ve içini korkak bir mutluluk doldurdu.

Brunet düşünüyordu, sonra, “Tabii, o kadar çabuk değil ama...” dedi. “Ne de olsa...”

Nihayet, karar vermiş göründü:

“Öğleden sonra serbest misin? Saat ikiye doğru sana gelsem, eskisi gibi, baş başa iki söz ederdik.”

Mathieu, “Tamamen serbestim,” dedi, “eskisi gibi. Seni bekleyeceğim.”

Brunet dostça gülümsedi. Eski günlerin suçsuz çocuk gülüşünü koruyabilmişti. Döndü ve merdivene doğru yürüdü.

Sarah, “Sizi geçireyim,” dedi.

Mathieu bakışlarıyla onları takip etti. Brunet iri cüssesinden beklenmeyecek bir hafiflikle merdiveni çıkıyordu: “Her şey bitmedi daha,” diye düşündü. İçini umuda benzer bir şey, ılık ve yumu-

şak bir duygu kapladı. Birkaç adım attı. Yukarıda kapı kapanmıştı. Küçük Pablo ona ciddi gözlerle bakıyordu. Mathieu masaya doğru yürüdü ve çelik kalemlerden birini aldı. Bir sinek yarım kalmış bakır levhacığın üzerinden uçup gitti. Pablo hâlâ bakıyordu. Mathieu nedense rahatsız oldu. Çocuğun gözleri tarafından yeniliyor, yutuluyor gibi geldi ona. “Çocuklar açgözlü olurlar,” diye düşündü. “Yaşamları ağızlarından ibarettir.” Pablo’nun bakışlarına insanca ısıltılar gelmemişti, ama şimdiden yaşamın ta kendisi gibiydi: Çocuğun bir insan gövdesinin içinde yaşadığı günler çok yakındı ve bu açıkça görülüyordu; orada, küçücük, korkak, kararsız duruyordu ve üzerinde, bir insanın midesinde yarı yarıya sindirilip kusulmuş şeylerin erimiş, çözölmüş, tiksinti veren hali vardı. Ama göz çukurlarında oturan o şaşkın, acemi ve korkak pencerelerin ardında bilinç, ağır ağır şekilleniyor, pusu kuruyordu. Mathieu çelik kalemle oynuyordu. “Hava sıcak,” diye söylendi. Sinek etrafında vızıldayıp duruyordu; pembe odada, bir başka insanın içinde koyu renkli, peltemsi bir yaşam kabarıyor, şişiyor, geliyordu.

Pablo, “Ben rüya gördüm,” dedi.

“Anlat bakalım.”

“Rüyamda ben bir kalemmişim...”

Mathieu, “Eh, zannederim,” diye düşündü.

Sordu:

“E, peki, kalemdin de ne yapıyordun?”

“Hiç. Uyuyordum.”

Mathieu çelik kalemi ani bir hareketle elinden fırlattı. Sinek korkmuş, uzaklaşmıştı. Sonra gene geldi, bakır levhacığın üzerinde kadının kollarını meydana getiren iki çizginin arasına oturdu. Çabuk olmalıydı, acele etmeliydi! O koyu renkli, peltemsi yaşam şişiyor, kabarıyor, kanlı ve şekilsiz gövdesinden kurtulup değişmeye; karanlıklardan sıyrılıp şekillenmeye ve şu yaşamı açgözlü varlığıyla sömüren, emen küçücük yaratığa benzemeye uğraşıyordu.

Mathieu merdivene doğru birkaç adım attı. Sarah’nın sesini duyuyordu. Sokak kapısını açmış, pervaza dayanmış, Brunet’ye gülümsüyordu. Niye inmiyordu sanki? Döndü, çocuğa ve sineğe baktı. Çocuk! Bir çocuk! Öldürüldüğü zaman haykıran ve kanayan, şuurlu bir et parçası. Bir sineği öldürmek, çocuğu öldürmekten elbette daha kolaydı. Omuz silkti. “Kimseyi öldürmeye niyetim yok! Bir çocuğun doğmasına engel olacağım, o kadar.” Pablo tahta parçalarıyla oynamaya dalmış, Mathieu’yü unutmuştu. Mathieu parmağını uzatarak elini masanın tahtasına değdirdi: “Doğmasına engel olmak...” Sanki bir yerde, her şeyiyle bütünlenmiş, tamamlanmış bir çocuk vardı, buraya, bu güneşli odaya, dekorun bu tarafına atla-

yıvermek için işaret bekliyordu ve Mathieu onun önüne geçiyor, yolunu kesiyordu. Evet, bunun gibi bir şey değil miydi gerçekte: Bir yerlerde kurnaz ve hilekâr bir küçük insan vardı, çabucak kederlenen, ürkek ve yalancı bir küçük adam; bembeyaz yüzlü, kepçe kulaklı, şurasında burasında benleriyle pasaportlarda “ayırıcı özellikler” sayfasına yazılan bir avuç değişik niteliğiyle küçük bir erkek; bir küçük erkek ki, bir ayağı kaldırımda, bir ayağı çamurlu suyun içinde sokaklarda koşamayacak; bir çift göz, ya Mathieu’nünkü gibi yeşil ya da Marcelle’inki gibi kapkara bir çift göz ki kışın buzlu gökyüzünü, denizi, bir insanın yüzünü göremeyecek, bir çift küçük, kirli el ki karları avuçlayamayacak ya da bir kadının sıcak etini, ağaçların çatlamış kabuğunu derisinde duymayacak: Kanlı, pırıl pırıl, çirkin, tutkulu, baş döndürücü, korkunç, boş, ama vazgeçilmez umutlarla dolu bir hayal, evler, sokaklar, iriyarı, şehvetli kızlar ve iri, korkunç, öldürücü böceklerle dolu bir hayal ki bir iğne darbesiyle, çocukluk günlerindeki sevgili balonlar gibi söndürölüverecekti.

Sarah, “Geldim,” dedi. “Sizi çok bekletmedim ya?”

Mathieu başını kaldırıp baktı ve içi rahat etti: Sarah, ağır ve şekli bozulmuş gövdesiyle parmaklığa dayanmıştı: O, köseyi dönmüş olanlardandı; hiç doğmamışa, salamuradan çıkmışa benzeyen, eskimiş bir etti onunki; kadın gülümsedi, sonra acele adımlarla merdiveni indi, kimonosunun etekleri kısa bacaklarının etrafında uçuşuyordu.

Açgözlü bir merakla, “Ee, ne var?” diye sordu.

Koskocaman, heyecanlı gözleriyle, ısrarla Mathieu’yü süzüyordu. Mathieu başını çevirdi, kısaca, “Marcelle gebe,” dedi.

“Yaa...”

Sarah sevinmiş gibiydi. Sıkılarak sordu:

“Şey! Yani... Şey mi edecek?”

Mathieu çabuk çabuk, “Yo yo,” dedi, “istemiyoruz.”

“Ha, anladım.” Başını öne eğdi, sustu. Bir suçlama anlamı bile taşımayan bu susuş, Mathieu’yü sinirlendirdi.

Kabaca, “Eskiden siz de aynı şeyi yapmışsınız,” dedi. “Gomez söylemişti.”

“Evet. Eskiden...”

Birden gözlerini kaldırdı, bir nefeste, “Korkacak bir şey yok,” dedi. “Vaktinde davranılırsa kolay olur.”

Yargılamak, suçlamak istemiyordu, olanı başına kakmaktan vazgeçmişti ve şimdi tek isteği vardı: Mathieu’yü rahatlatmak.

“Çok kolay olur...”

Artık Mathieu gülebilir, geleceğe güvenle bakabilirdi: Bu küçük ve gizli ölümün yasını Sarah tek başına üzerine almıştı.

Mathieu, sinirli, “Bakın, Sarah,” dedi. “Beni anlamaya çalışın: Evlenmek istemiyorum. Bu, bencillikten değil: Ben evliliği...”

Sustu: Sarah evliydi, beş yıl önce Gomez’le evlenmişti. Kısa bir sessizlikten sonra ilave etti:

“Hem Marcelle çocuk istemiyor.”

“Çocuk sevmez mi?”

“Pek ilgilenmiyor.”

Sarah şaşırmıştı.

“Evet, evet,” dedi, “tabii, nihayet...”

Mathieu’nün elini ellerinin arasına alarak:

“Zavallı Mathieu,” dedi, “kim bilir ne kadar sıkıldınız. Size yardım edebilmek isterdim.”

“Tamam işte,” dedi Mathieu, “bize yardım edebilirsiniz. Başınıza... O şey geldiği zaman birine gitmişsiniz, bir Rus kadınıymış galiba.”

Sarah, “Evet,” dedi. (Yüzü değişmişti.) “Korkunçtu!”

Mathieu bozuk bir sesle, “Çok mu... Çok mu canınız yandı?” diye sordu.

“Hayır, canım yanmadı ama...” Ağlayacak gibiydi: “Hep çocuğu düşünüyordum,” dedi. “Gomez çocuk istemiyordu. O sırada, o bir şeye olmaz dedi mi, bilirsiniz ya... Ama korkunçtu, bir daha, dünyada... Ayaklarıma kapanıp yalvarsa bir daha beni dünyada razı edemez.”

Dalgın gözleriyle Mathieu’ye bakıyordu:

“Ameliyattan sonra elime küçük bir paket tutuşturdular, ‘Bunu kubura atıverin,’ dediler. Kubura! Pis bir sıçan gibi!” Birden Mathieu’nün kolunu sımsıkı kavrayarak, “Mathieu,” dedi, “ne yaptığının farkında değilsiniz.”

Mathieu, öfkeyle, “Ya siz, dünyaya bir çocuk getirdiğiniz zaman ne yaptığının farkında mısınız?” diye sordu.

Bir çocuk: Bir zavallı bilinç daha, duvarlara çarparak dört dönen, çırpınan, ama bir türlü kurtulamayan, küçücük, korkmuş bir aydınlık.

“Hayır, ama demek istiyorum ki, Marcelle’den ne istediğinizi bilmiyorsunuz; sonra sizden nefret etmesinden korkarım.”

Mathieu, Marcelle’in etrafı morarmış, iri ve haşın gözlerini görür gibi oldu.

Sarah yatışmıştı, acıklı bir hali vardı: O kimseden nefret edemezdi, hele Gomez’den...

Kararlı bir sesle, “Zaten sizi o Rus kadına yollayamam,” dedi. “Hâlâ ameliyat yapıyor, ama bu günlerde çok içiyormuş. Güvenemem. İki yıl önce az kalsın başı belaya giriyordu.”

“Başka bir bildiğiniz yok mu?”

Sarah ağır ağır, “Yok, kimseyi bilmiyorum,” diye konuştu. Sonra birden, içinin bütün iyiliği bir an yüzünde parladı, bağırdı: “Tamam, buldum, işiniz oldu! Daha önce nasıl akıl etmedim? Ben bu işi hallederim. Weldmann. Bizde görmemiş miydiniz? Bir Yahudi doktor, jinekolog. Yani kürtajin ustası sayılır, onunla insanın içi rahat olur. Berlin’de işi çok iyiymiş, Naziler gelince Viyana’ya kaçmış. Sonra orada da Anschluss hikâyesi ortaya çıkmış. O da tası tarağı toplayıp Paris’e gelmiş. Ama epeydir parasını İsviçre’ye yolluyormuş zaten.”

“Yapar mı dersiniz?”

“Tabii. Ben hemen bugün gider görüşürüm.”

“Çok sevindim,” dedi Mathieu, “çok sevindim. Ne alıyormuş acaba?”

“Berlin’deyken 2000 mark almış.”

Mathieu sapsarı oldu.

“Yani 10.000 frank.”

Sarah telaşla, “Tabii orada şöhretini satıyormuş,” dedi. “Burada kimse onu tanımaz ki, daha akli başında bir fiyat söylemek zorundadır. Ben ona 3000 frank teklif edeceğim.”

Mathieu dişlerinin arasından, “İyi,” dedi.

“Bu parayı nereden bulacağım?” diye düşünüyordu.

Sarah:

“Bir dakika,” dedi. “Şimdiden gidip görüşsem daha iyi olmaz mı? Blaise-Desgoffes Sokağı’nda oturuyor, şuracıkta. Hemen giyinip çıkayım. Beni bekler misiniz?”

“Hayır... On buçukta biriyle buluşacağım. Sarah, altın gibi kalbiniz var!”

Kadını omuzlarından tutarak sarstı, gülümsedi. Sarah, Mathieu’nün hatırı için, aslında ona çok ağır gelen bir işin suç ortaklığını kabullenmiş, büyük bir cömertlikle, nefret ve tiksintisini bile unutmayı başarmıştı: Bunu yapabildiği için de mutlulukla, pırıl pırıldı.

“Saat on birde nerede olursunuz? Size telefonla haber veririm.”

“Dupont Latin’de. Saint-Michel Bulvarı’nda. Siz telefon edene kadar orada beklerim.”

“Peki. Dupont Latin’de.”

Sarah’nın kimonosunun önü açılmıştı, iri göğüsleri görünüyordu. Mathieu onu sevdiği ve göğüslerini görmek istemediği için kendine doğru çekerek kucakladı.

Sarah, “Güle güle Mathieu, sevgili Mathieu,” dedi.

Güzelliğini kaybetmiş tatlı yüzünü Mathieu'ye doğru kaldırmıştı. Bu yüzde öylesine şaşırtıcı ve şehvetli bir boyun eğme ifadesi vardı ki insan, için için ona kötülük etmek, onu utandırmak, ezmek isteği duyuyordu. Daniel, "Sarah'yı görünce sadizmin ne olduğunu anlıyorum," derdi. Mathieu kadını yanaklarından öptü.

* * *

"Yaz!" Gök, maddesi olan bir hayalet, bir cin gibi sokağı çarpıyor, insanları çarpıyor; insanlar gökte, tutuşan, yanan yüzleriyle uçuşuyorlardı. Mathieu yeşil ve canlı kokuyu, taptaze toz kokusunu içine çekti; gözlerini kırıştırdı, gülümsedi. "Yaz!" Bir-iki adım attı: Beyaz benekli siyah, yapışkan zift tabanlarında kalıyordu: Marcelle gebeydi, bu yaz, geçmiş yazlardan başka bir yazdı.

O uyuyordu şimdi, koyu bir loşlukta, uyurken terliyordu. Morumsu esmer güzel göğüsleri yayılmıştı, tepelerinde beyaz ve tuzlu, minicik çiçekler gibi ter taneleri titreyordu. Uyuyordu. Her sabah, ta öğleye kadar uyuyordu. Karnının derinliğinde, içinde, peltemsi kabarcık uyumuyordu: Uyumaya vakti yoktu; besleniyor ve büyüyordu. Zaman, kesin ve geri dönülmez sıçramalarla akıp gidiyordu. "Kırk sekiz saate kadar parayı bulmam şart!"

Luxembourg! Sıcak ve beyazlık, heykeller, güvercinler, çocuklar. Çocuklar koşuyor, güvercinler uçuşuyor... Demir sıralardan birine oturdu: "Parayı nereden bulmalı? Daniel vermez, ama gene de isterim bir kere... Nihayet, en sonunda, başka çare kalmazsa Jacques'tan isterim." Çimen bileklerine kadar yükseliyor, bir heykel, taştan kaba etlerini ona doğru uzatıyor, güvercinler huhuluyordu. "Nihayet on beş günlük mesele. Yahudi pekâlâ ay sonunu bekleyebilir. 29'unda aylığı alacağım."

Mathieu irkilerek durdu, düşüncelerinin burasında birden kendini görmüştü. Ve kendinden tiksiniyordu: "Şu saatte Brunet sokaktadır," diye düşündü. "Sokağın aydınlığında, içi rahat, dolaşır. Zamanı gelince kırıp parçalayacağı camdan bir ağın içindeki kentin ortasında yürürken kendini güçlü hisseder: Biraz sallanarak, sakınarak yürür, çünkü her şeyi kırıp parçalayacağı zaman daha gelmemiştir; bekler, umutla bekler. Ya ben? Marcelle gebe. Aca-ba Sarah Yahudi herifi kandırabilecek mi? Parayı nereden bulmalı? İşte benim düşündüklerim bunlar." Birden, kalın siyah kaşlar altında birbirine yakın bir çift kara göz, gözlerinin önüne geldi: "Madrid! Oraya gitmek istiyordum. Yemin ederim... Ama ayarlayamadım." Ve birden, "İhtiyarladım," diye düşündü.

"İhtiyarladım. Şurada, bir sandalyenin üzerinde, gırtlığıma

kadar kendi yaşamıma gömülmüş oturuyor ve hiçbir şeye inanmıyorum. Oysa bir zaman ben de İspanya'ya gitmek istemiştim. Ama olmadı! İspanyalar gerçekten var mı? Ben buradayım, kendi kendimin tadına bakıyorum; kanın ve pas kokulu bir suyun buruk tadına bakıyorum; kanın ve pas kokulu bir suyun buruk tadını duyuyorum: Bu benim kendi tadım; kendi kendimin tadıyım ben ve varım, yaşıyorum. Var olmak, yaşamak, işte bu: Susamadan, canı çekmeden kendini içmek! Otuz dört yaş, otuz dört yıl! Otuz dört yıldır kendimi tatmaktayım ve ihtiyarım! Çalıştım, bekledim ve istediklerimi elde ettim: Marcelle, Paris ve özgürlük; artık bitti. Artık beklediğim hiçbir şey yok." Önündeki bahçeye bakıyordu; her gün aynı yaşamı yaşayan, her gün değişen, ama tıpkı yüzyıllardır aynı ses ve aynı renk dalgacıklarının koştuğu deniz gibi her gün aynı olan bahçeye... İşte bu vardı: Karmakarışık koşuşup duran, yüzyıllardan beri değişmeyen; hep aynı çocuklar, parmakları kopuk alçıdan kraliçeler üzerinde aynı güneş, aynı ağaçlar; Sarah ve sarı kimonosu vardı, gebe Marcelle ve para vardı. Bütün bunlar öylesine doğal, öylesine alışılmış, değişmez şeylerdi ki, bir yaşamı doldurmaya yeterdi, yaşam buydu işte. "Üst yanı, İspanyalar, İspanya'da şatolar, bunlar... Neydi? Benim getirdiğim, küçük, suya sabuna dokunmaz bir din mi? Gerçek yaşamımın saygılı ve ağzı sıkı birliğeliği mi? Yoksa, tanıgım mı? Onlar, Daniel, Jacques, Marcelle, Brunet, onlar beni işte böyle görüyorlar: özgürlük peşinde bir adam. Herkes gibi yiyor içiyor, küçük bir memur, politikayla ilgisi yok, *L'oeuvre* ve *Le Polulaire* okuyor, paradan yana sıkıntısı var. Ama başkalarının pul koleksiyonunu seçmesi gibi o da özgürlüğü istiyor. Özgürlüğü onun gizli bahçesi, kendi kendisiyle yaptığı küçük bir suç ortaklığıdır. Tembel ve biraz soğuk bir herif, azıcık da kuruntulu, ama akıllı; kendine usul usul, ortalama ve sağlam bir mutluluk, hareketsizliğin kısıpıtısız mutluluğunu sağlamayı bildi. Ve çoğu zaman haklı olduğu ortaya çıktı. İşte bu... ben bu muyum?"

Yedi yaşında, Pithiviers'de, dışçı olan Jules Amcası'nın yanındayken, bekleme salonunda yalnız kalınca, kendini yok farz etmek oyununu oynardı: Bunun için, insanın yaşamayı durdurması gerekti, hani insan ağzına çok soğuk bir su alır da, yutmamak için, suyu bir anda boğazına yuvarlayıverecek olan o basit yutkunma hareketini yapmamak için hareketsiz bir güç sarf eder, işte onun gibi. Bir gün, beynini tamamen boşaltmayı başardı. Ama bu boşluk da gene bir duygu, bir tattı. Ahmakça bir şeydi aslında. O gün, sinek sinek kokan bir taşra sıcaklığında boğuluyordu, tam o sırada bir sinek yakalamış, kanatlarını koparmıştı. Hayvanın kafasının, mut-